

Meerjarenprogramma – Europees Integratie Fonds

Lidstaat:

Nederland

Verantwoordelijke Autoriteit:

Benaming: Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu
Adres: Postbus 20951, 2500 EH Den Haag
Naam: Mw. M. Haimé, directeur Inburgering en Integratie

Contactpersoon: Dhr. M. Poorter
Functie: Coördinator Programmasecretariaat Europese Fondsen
Telefoon: 0031 (0)70 3706052
Fax: 0031 (0)70 3704806
E-mail: m.poorter@minjus.nl

Periode:

2007-2013

1. SITUATION IN THE MEMBER STATE

A description of the baseline situation in the Member State in the policy field covered by the Fund's objectives

In het hiernavolgende wordt respectievelijk aandacht besteed aan de migratie situatie in Nederland, inclusief ontwikkelingen ten aanzien van de doelgroep van het nationale integratiebeleid, het huidige Nederlandse integratiebeleid en de nationale financiële middelen gealloceerd ten behoeve van dit beleid.

Het verdient hier bijzondere vermelding dat de doelgroep van het nationale integratiebeleid in zekere mate verschilt van de doelgroep van het Europees Integratiefonds. Terwijl het EIF primair gericht is op nieuwkomers afkomstig uit derdelanden, die niet de nationaliteit bezitten van één der EU lidstaten, alsmede de ontwikkeling en implementatie van nationale integratiestrategieën waarbij in overweging wordt genomen dat dit een tweezijdig proces behelst van wederzijdse aanpassing van migranten en inwoners van een lidstaat (artikel 2 EIF), is het nationale integratiebeleid gericht op niet-westerse allochtonen, die veelal een maatschappelijke achterstandspositie innemen, alsmede nieuwe etnische groepen, waaronder ook EU burgers.

Voor wat betreft de onder sub 1 van artikel 2 genoemde doelgroep nieuwkomers afkomstig uit derdelanden, die niet de nationaliteit van één der EU lidstaten bezitten, dient opgemerkt te worden dat of iemand al dan niet nieuwkomer is, niet aan een maximaal aantal verblijfsjaren is verbonden binnen het Raadsbesluit tot oprichting van het EIF. Zo kunnen bijvoorbeeld vreemdelingen die recentelijk op basis van de speciale regeling een reguliere verblijfsstatus hebben verkregen in Nederland onder deze doelgroep worden gerekend. Hoewel sommigen van hen reeds lange tijd (illegaal) in Nederland woonachtig zijn, hebben zij slechts recentelijk een verblijfsstatus verkregen.

Hoewel de verkrijging van de status van langdurig ingezetenen cfm. richtlijn 2003/109 een vreemdeling van de categorie “nieuwkomers” zou kunnen uitzonderen, is dit evenmin in de richtlijn bepaald. Voor wat betreft de doelgroep nieuwkomers bepaalt de richtlijn slechts dat de bovengrens wordt gevormd door het hebben van of de verkrijging van de Nederlandse of een andere EU nationaliteit. In dit licht kunnen ook vreemdelingen uit derdelanden die reeds langdurig in Nederland verblijven in principe binnen de doelgroep van het EIF vallen in zoverre zij er niet voor geopteerd hebben zich te laten naturaliseren maar vallen EU-burgers en niet-westerse allochtonen (personen met tenminste één in een niet-westers land geboren ouder) met de Nederlandse nationaliteit in principe buiten het bereik van artikel 2 sub 1.

Het Centrale Bureau voor de Statistiek registreert niet de vreemdelingen uit derdelanden die de status van langdurig ingezetenen bezitten maar wel de nationaliteiten van de bevolking van Nederland. In dat opzicht kan vermeld worden dat er in 2007 425.411 niet-europese vreemdelingen zonder de Nederlandse nationaliteit in Nederland verbleven.¹ In bijlage I van dit meerjarenprogramma wordt een overzicht gegeven van de exacte nationaliteiten. Er is geen registratie van de verblijfsreden/type verblijfsvergunning van het totaal aantal derdelanders in Nederland. Er wordt wel op jaarlijkse basis geregistreerd wat voor vergunningen worden verleend. Nederland heeft in het kader van de vaststelling van de verdeling van het EIF zo o.m. aangegeven dat er 122.745 derdelanders in de afgelopen drie jaar een vergunning hebben verkregen.²

Binnen de grotere doelgroep van het nationale integratiebeleid, d.w.z. niet-westerse allochtonen (personen met tenminste één in een niet-westers land geboren ouder) lijkt met name de subgroep “eerste generatie niet-westerse allochtoon” zich in zekere zin het beste te verhouden met de doelgroep “nieuwkomers” zoals gedefinieerd in het EIF hoewel deze groep breder is dan de doelgroep van het EIF. Het CBS registreert ook de verblijfsduur van deze groep eerste generatie niet-westerse allochtonen. In dat opzicht kan vermeld worden dat er in 2000 276.377 niet-westerse allochtonen met een maximale verblijfsduur van 5 jaar in Nederland waren terwijl deze groep in 2007 afgenomen was tot 190.656 personen.³ Een dergelijke classificatie wordt echter niet aangehouden in de integratie jaarrapporten van Nederland en bij de monitoring van relevante integratie-indicatoren. Er wordt hier slechts in sommige tabellen een onderverdeling gemaakt tussen eerste generatie en opvolgende generaties niet-westerse allochtonen.⁴

Hiernaast dient vermeld te worden dat de doelgroepen van de wet inburgering buitenland en de wet inburgering ook geheel binnen de doelgroep “nieuwkomers” van het EIF vallen. Het betreft hier namelijk slechts niet genaturaliseerde vreemdelingen.

Voor wat betreft zowel de categorie eerste generatie niet westerse allochtoon, alsmede de doelgroepen van de wet inburgering buitenland en de wet inburgering dient evenwel vermeld te

¹ CBS Statline, geraadpleegd op 22 juli 2007.

² Dit op basis van artikel 12.2 (b) minus de categorieën genoemd in 12.3.

³ CBS Statline, geraadpleegd op 22 juli 2007,

<http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=70747NED&D1=0&D2=2&D3=0&D4=1-12,18&D5=0,1&VW=T>

⁴ Sociaal Cultureel Planbureau, Jaarrapport integratie 2007.

worden dat deze ook personen kunnen omvatten die de status van vluchteling hebben (art 29(1)(a) Vw), in het bezit zijn van een verblijfstitel op andere gronden van internationale bescherming (art. 29(1)(b) Vw), of een asielaanvraag hebben ingediend waarover nog geen definitieve beslissing is genomen. Deze vallen echter buiten de doelgroep conform Artikel 1 lid 3 van de Raadsbeschikking.

Nationale dataregistratie en verzameling heeft logischerwijs een direct verband met de doelgroep van het nationale integratiebeleid. In dat licht wordt in de beschrijving van de situatie en maatschappelijke positie van migranten in dit hoofdstuk ook aangesloten bij de doelgroep van het integratiebeleid in Nederland. Dergelijke gegevens worden niet specifiek geregistreerd ten aanzien van nieuwkomers zoals deze worden gedefinieerd in het EIF sub lid 1 van artikel 2 van de richtlijn.

In deze omschrijving worden volledigheidshalve diverse integratie-indicatoren genoemd die van belang worden geacht ten aanzien van de integratie van minderheden, waaronder bijvoorbeeld ook elementen zoals arbeidsmarktparticipatie. Deze beschrijving doet evenwel geen afbreuk aan het besef dat activiteiten gefinancierd uit het EIF complementair zijn aan het ESF.

1.1. The national situation and the migratory flows affecting it;

1.1.1 Demografische gegevens over etnische minderheden

Per 1 januari 2006 bedroeg de totale bevolking van Nederland 16.355.509 personen. Allochtonen vormden met 3.151.502 personen 19,3% van de totale Nederlandse bevolking. *Tot de allochtonen worden al diegenen gerekend van wie tenminste één van de ouders in het buitenland is geboren.*

Volgens prognoses van het CBS (Centraal Bureau voor de Statistiek) zal het aandeel van personen van allochtone afkomst van een op vijf in 2006 toenemen tot bijna een op de drie (29%) in 2050. Het aantal niet-westerse allochtonen bedroeg 1.722.534 personen oftewel ruim 1,7 miljoen per 1 januari 2006. Hun aandeel in de totale bevolking van 16.355.509 personen kwam daarmee op 10,5%. Het aantal westerse allochtonen bedroeg 1.428.968 personen. Het aantal autochtonen bedroeg 13.184.007 personen.

De autochtone bevolking nam tussen 2005 en 2006 toe met slechts 1.198 personen. Deze geringe groei heeft ook te maken met de toenemende emigratie van autochtonen. Het aantal niet-westerse allochtonen neemt nog steeds toe ten opzichte de westerse allochtonen en autochtonen. Ondanks de afgenomen immigratie is vooral door geboorte het aantal niet-westerse allochtonen in de Nederlandse bevolking ook in 2006 gegroeid, en wel met ruim 23.500 personen. Dit is een lagere groei dan het jaar daarvoor toen de groei 30.000 bedroeg. Het groeitempo van de minderhedenbevolking zwakt weliswaar af, maar vergeleken met autochtonen is de groei van de niet-westerse bevolking zowel in absolute als relatieve zin nog steeds hoog.

Etnische minderheden

Het integratiebeleid richt zich in de eerste plaats op de niet-westerse allochtonen. In het beleid worden zij gewoonlijk aangeduid als *etnische minderheden*. De term minderheden refereert aan de maatschappelijke achterstandspositie van de niet-westerse allochtonen. Ze zijn te onderscheiden in drie categorieën. De zogeheten klassieke (minderheids)groepen die vrijwel

geheel bestaan uit arbeidsmigranten uit Turkije en Marokko en uit personen uit de voormalige koloniën Suriname en de Nederlandse Antillen en hun nakomelingen. Voorts de Zuid Europeanen en de nieuwe etnische groepen, die meestal als asielzoeker in Nederland zijn toegelaten.

Tabel 1: Klassieke etnische groepen naar herkomst per 1 januari 2006

<i>Grootste groepen</i>	<i>Aantal</i>	<i>Zuid Europeanen</i>	<i>Aantal</i>
Turken	364.608	voormalig Joegoslaven	76.382
Surinamers	331.430	Italianen	36.205
Marokkanen	323.272	Spanjaarden	31.314
Antillianen/Arubanen	129.370	Portugezen	17.779
		Grieken	12.924
Totaal	1.148.680		174.604

Bron: CBS, Statline 2007

De vier grootste etnische minderheidsgroepen omvatten per 1 januari 2006 tezamen ruim 1,1 miljoen personen (tabel 1). Tot deze groep behoren personen van Turkse, Surinaamse, Marokkaanse en van Antilliaanse/Arubaanse afkomst.

Door afnemende immigratie en natuurlijke aanwas in Nederland groeit onder de allochtone bevolking het aandeel van de tweede generatie. Per 1 januari 2006 was de eerste generatie net iets omvangrijker: 51% eerste generatie versus 49 % tweede generatie. Wanneer de teruggang in de immigratie aanhoudt zal de tweede generatie op korte termijn de overhand krijgen.

De niet westerse derde generatie groeit. De niet-westerse derde generatie telt per 1 januari 2005 ruim 43.000 personen.

Tabel 2: Niet-westerse derde generatie naar jaar en etnische groep

Jaar	Surinaams	Antilliaans	Turks	Marokkaans	Totaal
2000	12.174	5.383	1.350	685	25.058
2001	13.537	6.082	1.685	870	28.988
2002	15.035	6.824	2.063	1.115	32.257
2003	16.573	7.510	2.513	1.393	35.593
2004	18.302	8.307	3.035	1.732	39.436
2005	20.634	9.174	3.623	2.148	43.483

Bron: CBS, Statline 2007

De derde generatie Marokkanen en Turken is nog gering in omvang, omdat kinderen uit een in het buitenland geboren partner tot de tweede generatie worden gerekend.

Nieuwe etnische groepen

Opvallend is dat de groei van de zogeheten nieuwe etnische groepen daalt. Per 1 januari 2006 kunnen er tien nieuwe etnische groepen worden onderscheiden die meer dan 18.000 personen tellen.

Tabel 3: Nieuwe etnische groepen >18.000 personen naar herkomst per 1 januari 2006

<i>Grootste groepen</i>	<i>Aantal</i>	<i>Overig</i>	<i>Aantal</i>
-------------------------	---------------	---------------	---------------

Irakezen	43.778	Kaapverdianen	20.137
Afghanen	37.307	Ghanezen	19.487
Iraniërs	28.781	Pakistani's	18.249
Somaliërs	19.875	Egyptenaren	18.953
Chinezen	66.384	Vietnamezen	18.373

Bron: CBS, Statline 2007

Het gaat om personen van Irakese, Somalische, Afghaanse, Iraanse, Kaapverdiaanse, Egyptische, Pakistaanse, Ghanese, Vietnamese en Chinese herkomst. In 2006 tellen deze tien nieuwe etnische groepen samen bijna 300.000 personen. Vergeleken met 2005 is er sprake van een groei van enkele groepen. De Irakese groep die per 1 januari 2005 43.708 personen omvatte, is per 1 januari 2006 gegroeid met bijna 700 personen tot 43.778. De Afghaanse en Iranese groep groeiden in dezelfde periode nauwelijks.

Opmerkelijk is dat de verdere daling van de Somalische groep zich doorzet. In één jaar is de daling ruim 2.000 personen van 21.738 personen per 1 januari 2005 naar 19.875 personen per 1 januari 2006. De Kaapverdiaanse groep is in 2006 groter dan de Somalische groep. De snelle daling van het aantal Somaliërs in ons land heeft te maken met de migratie naar- en vestiging in Engeland. De Somaliërs die vertrekken naar Engeland geven aan dat zij daar meer mogelijkheden hebben dan in Nederland om aan het werk te raken en om hun eigen identiteit te behouden. De Chinese groep is tussen 2005 en 2006 met ruim 2.000 personen toegenomen⁵. Door de daling van de Somalische groep is het totaal van deze tien nieuwe etnische groepen in 2005 vergeleken met 2006 nauwelijks gegroeid.

Toename Oost-Europeanen

Opvallend is de toename van de groep Oost-Europeanen. Per 1 januari 2006 bedroeg het aantal personen uit Voormalig Sovjet Unie 46.058, uit Polen 45.584 en uit Hongarije 12.875. Deze Oost-Europeanen vormen in 2006 in Nederland een gemeenschap van ruim 100.000 personen.

Minder ouderen en meer jongeren onder minderheden

De leeftijdsopbouw van de niet-westerse allochtone bevolking wijkt af van de autochtone bevolking. Onder de etnische minderheden zijn verhoudingsgewijs weinig ouderen en veel jongeren. Het aantal ouderen (65 plussers) onder de niet-westerse allochtonen is aanzienlijk lager dan autochtonen. Hun aandeel in de niet-westerse allochtone bevolking is aanzienlijk lager (bijna 4%) ten opzichte van aandeel ouderen in de totale bevolking (ruim 10%). Het aandeel ouderen onder de autochtonen is hoger (bijna 16%) en dat geldt ook voor de westerse allochtonen (15%). Het aandeel van de niet-westerse allochtone ouderen zal echter de komende jaren groeien.

Niet westerse allochtone jongeren (0-20 jaar) vormden per 1 januari 2006 ruim een derde van de niet-westerse allochtone populatie. Bij de autochtonen bedraagt het aandeel jongeren minder dan een kwart. In de groep westerse allochtonen is het aandeel jongeren lager.

⁵ De Chinese groep is als volgt samengesteld: 45.862 personen uit China, 18.158 personen uit Hong Kong en 2.364 personen uit Taiwan.

1.1.3 Sterke daling van de immigratie

Vanaf 2002 is een einde gekomen aan de jarenlange toename van het aantal migranten afkomstig uit niet-westerse landen. Hun aantal bereikte in 2001 een hoogtepunt. In dat jaar vestigden zich bijna 65.000 niet-westerse migranten in ons land. In 2005 telde het CBS bijna de helft minder - ruim 34.000 niet-westerse migranten- die zich hier vestigden. Dat is ook minder dan de 37.000 niet-westerse migranten die zich in 2004 vestigden. In 2005 is daling van de immigratie van alle groepen te zien. De daling is ondermeer een reactie op de plannen om de immigratie te verbinden met inburgeringsvereisten.

Om een goed beeld te verkrijgen van migratie moet niet alleen worden gekeken naar de immigratie, maar ook naar de emigratie. Immigratie minus emigratie levert het migratiesaldo. Dit wijkt vooral bij Antillianen/ Arubanen sterk af van het immigratiecijfer. Zo was in 2005 bij een immigratie van 2.400 Antillianen/ Arubanen het migratiesaldo zelfs negatief. In 2005 was het migratiesaldo -1.316: dat wil zeggen dat er ruim duizend Antillianen/Arubanen meer vertrokken uit Nederland dan er zich in Nederland vestigden. De emigratie naar Suriname en Turkije, maar ook naar Marokko neemt toe. In 2005 lag het saldo migratie naar Nederland van Marokko op 1.800 personen, van Turkije op 1.200 personen en van Suriname op minder dan 1.000 personen. Opvallend is dat emigratie onder westerse allochtonen met bijna 7.000 personen hoger is dan immigratie.

Tabel 4: Immigratie en saldo migratie naar Nederland, naar herkomstland in 2004/2005

<i>Jaar</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>Saldo 2004</i>	<i>Saldo 2005</i>
Turkije	4.580	3.393	2.791	1.828
Marokko	3.655	2.356	2.819	1.248
Suriname	2.857	2.188	1.813	924
Antillen en Aruba	3.043	2.410	-897	-1.316
Afrika (excl. Marokko)	10.759	9.299	5.852	4.408
Niet-westerse Allochtonen	37.313	34.112	19.480	15.584
Westerse Allochtonen	56.706	58.185	-870	-6.686
<i>Totaal</i>	<i>94.019</i>	<i>92.297</i>	<i>18.970</i>	<i>8.898</i>

Bron: CBS, Statline 2007

De laatste jaren neemt de migratie vanuit Oost Europa toe. In 2005 bedroeg immigratie van personen uit Voormalig Sovjet Unie 2.773 en het saldo was 2.048 personen; voor personen uit Polen in 2005 was het aantal 6.748 en het saldo bedroeg 5.780. Vergeleken met 2004 is er een daling van de immigratie uit Voormalig Sovjet Unie maar een aanzienlijke stijging van de immigratie uit Polen.

De immigratie uit China was in 2005 hoog en bedroeg 3.180 personen en het saldo was 2.469 personen. Het saldo migratie uit China was dus in 2005 hoger dan uit Turkije.

Sinds 2001 is de immigratie afgenomen van 133.000 personen naar ruim 92.000 personen in 2005. Tegelijkertijd is de emigratie gestegen naar bijna 84.000 personen in 2005. Daardoor daalt het migratiesaldo in versneld tempo. Bedroeg het migratiesaldo in 2001 nog bijna 51.000 personen, in 2005 was het al gedaald tot 9.000 personen. Indien de zogeheten administratieve

correcties worden meegeteld (dat zijn personen die zijn betrokken, maar niet zijn uitgeschreven uit het bevolkingsregister) dan is emigratie aanzienlijk hoger.

Meer emigratie dan immigratie in 2005

De emigratie in 2005 bedroeg 119.725 personen. Er vertrokken meer dan 27.000 personen uit Nederland dan zich hier vestigden. Het betreft vooral autochtone Nederlanders. Als redenen van de toenemende emigratie van autochtonen wordt meestal genoemd dat zij in Nederland de ruimte, de stilte en de natuur missen. Maar ook de negatieve mentaliteit in Nederland werd als reden genoemd. Van degenen die vertrekken zijn de meeste relatief hoog opgeleid. Zij zijn tussen de 35 en 45 jaar en hebben vaker een partner of gezin (*NIDI, DEMOS, jaargang 21, april, Den Haag 2005*).

Sterke daling aantal asielzoekers

Een belangrijke factor in de trendbreuk in de immigratie is de terugloop van het aantal asielzoekers. De afname van hun aantal is al enkele jaren geleden ingezet. Werden in 2000 nog ruim 43.000 asielverzoeken ingediend. In de jaren daarna is het aantal ingediende asielverzoeken sterk gedaald. In 2004 daalde het aantal asielverzoeken tot bijna 10.000.

In 2005 is echter een lichte stijging waar te nemen. Ook het aantal ingewilligde asielverzoeken is gestegen in 2005. Van deze verzoeken zijn 11.090 voor bepaalde en 6.750 voor onbepaalde tijd. Het totale aantal vertrokken asielzoekers in 2005 bedroeg in 12.510.

1.1.3 Spreiding

De etnische minderheden vormen bij elkaar ruim 10 % van de Nederlandse bevolking, maar door hun ongelijkmatige spreiding zijn er lokaal grote verschillen. Zo is in de vier grote gemeenten een aanzienlijk deel van de bevolking van niet-westerse afkomst.

Tabel 5: Niet-westerse allochtonen in de grote gemeenten per 1 januari 2006

<i>Gemeente</i>	<i>Tot aal</i>	<i>Alloch tonen</i>	<i>%</i>	<i>Niet westers</i>	<i>%</i>
Amsterdam	743.079	359.998	48,4	255.099	34,3
Rotterdam	588.697	267.042	45,4	208.550	35,4
Den Haag	475.627	214.582	45,1	153.452	32,3
Utrecht	280.949	86.367	30,7	58.522	20,8
Totaal	2.088.352	927.989	44,4	675.623	32,4

Bron: CBS, Demografische kerncijfers per gemeente, 2006

Per 1 januari 2006 zijn ruim 35% van de inwoners van Rotterdam, ruim 34% van Amsterdam, ruim 32% van Den Haag en bijna 21% van Utrecht van niet-westerse afkomst. Van de vier grote steden samen is bijna de helft van de inwoners van allochtone afkomst en één op drie van niet-westerse afkomst.

In gemeenten met meer dan 100.000 inwoners is het aandeel etnische minderheden globaal iets hoger dan het landelijke percentage: ruim meer dan 10%. In de kleine gemeenten is dit 5 %.

Opvallend is dat in de forensenstad Almere die nog steeds groeit wat betreft inwoners het aandeel niet-westerse allochtonen per 1 januari 2006 een kwart van de bevolking bedraagt.

Tabel 6: Niet-westerse allochtonen in enkele middelgrote gemeenten per 1 januari 2006

<i>Gemeente</i>	<i>Tot Aal</i>	<i>Alloch tonen</i>	<i>%</i>	<i>Niet westers</i>	<i>%</i>
Eindhoven	209.172	55.498	26,5	31.301	15,0
Tilburg	200.380	43.055	21,5	26.723	13,3
Almere	178.466	61.890	34,7	44.827	25,1
Breda	169.709	34.233	20,2	17.210	10,1
Nijmegen	159.522	38.307	24,0	19.205	12,0
Enschede	154.377	41.015	26,6	21.886	14,2
Haarlem	147.015	34.191	23,3	18.846	12,8
Arnhem	142.195	40.570	28,5	24.459	17,2
Zaanstad	140.270	33.595	24,0	21.660	15,4
Amersfoort	136.999	30.089	22,0	18.475	13,5
Leiden	118.069	30.605	30,0	16.781	14,2
Zoetermeer	116.979	30.789	26,3	17.857	15,3

Bron: CBS. Demografische kerncijfers per gemeente, 2006

Spreiding etnische groepen

Turken zijn in aantal het sterkst vertegenwoordigd in de vier grote steden, met name in Rotterdam. Er wonen echter relatief veel Turken ook in steden in Oost Nederland, zoals Deventer, Hengelo en Enschede. Marokkanen wonen vooral in Amsterdam (met overloop naar Almere) en Utrecht. Voorts wonen in steden Ede, Leiden, Breda en Den Bosch relatief veel Marokkanen.

Surinamers wonen geconcentreerd in Amsterdam (met overloop naar Almere waar ze ruim 11% uitmaken van de Almeerse bevolking), Den Haag (met overloop naar Zoetermeer) en Rotterdam. Antillianen/Arubanen wonen voor een groot deel in de 4 grote steden; er zijn echter ook concentraties in de steden Dordrecht, Den Helder en Hoogezand.

De nieuwe groepen (asielmigranten/vluchtelingenafkomst) zijn als gevolg van het huisvestingsbeleid voor statushouders veel gelijkmatiger gespreid over Nederland. Iraniërs wonen relatief vaak in de steden Amsterdam, Zwolle, Maastricht en Groningen. Afghanen wonen relatief vaak in Arnhem en Eindhoven, terwijl Somaliërs in Tilburg en Nijmegen een grote concentratie vertonen. Irakezen wonen vrij gelijkmatig verspreid over Nederland. Kaapverdianen zijn geconcentreerd in Rotterdam en Ghanezen in Amsterdam. In Rotterdam wonen relatief veel Chinezen.

1.1.5 Huwelijk

Een derde van de allochtone mannen en twee op de vijf allochtone vrouwen huwde in 2002 met een autochtone partner. De tweede generatie kiest vaker voor een autochtone partner dan de eerste generatie.

Tabel 7: Aandeel gesloten huwelijken van allochtonen met een autochtone bruid of bruidegom naar geslacht, herkomstgroepen en generatie

	Man in 1999	Man in 2002	Vrouw in 1999	Vrouw in 2002
Allochtoon	36,1	32,8	43,0	42,2

<i>Eerste generatie</i>	21,6	19,9	33,9	35,7
<i>Tweede generatie</i>	68,6	60,5	65,2	57,7
Niet-westers allochtoon	15,2	14,6	21,4	22,4
<i>Eerste generatie</i>	13,6	13,3	21,4	22,9
<i>Tweede generatie</i>	28,3	22,3	21,8	20,3
Turken	7,4	7,9	3,6	5,5
Marokkanen	7,3	7,4	6,0	5,9
Surinamers	20,9	21,7	29,3	32,3
Antillianen/Arubanen	39,4	43,2	42,1	49,9
Westers allochtoon	65,7	61,6	70,1	69,3

Bron: WODC, Integratiekaart 2006

Dit geldt echter niet voor de Turken en Marokkanen. Van de Turken en Marokkanen van de eerste generatie haalt de meerderheid een partner uit het buitenland. In 2002 was bij twee op de Turken (van de mannen 61,1% en van de vrouwen 61,9%) en bij Marokkanen bij bijna twee op drie huwelijken (van de mannen 59,1% en van de vrouwen 56,7%) de partner afkomstig van het buitenland. Ook bij de tweede generatie zet dit patroon zich voort, zij het in mindere mate. Huwelijken met een partner uit het herkomstland kwam in 2002 bij meer dan de helft van de tweede generatie van Turken en de helft van de Marokkanen voor.

Turken en Marokkanen hebben ook in veel mindere mate een autochtone partner dan Surinamers en Antillianen. Dat geldt ook voor de tweede generatie. Marokkaanse mannen van de tweede generatie hebben wel vaker dan Marokkaanse vrouwen een autochtone partner. In 2002 huwden 13,5% van de Marokkaanse mannen en 6,5% van de Marokkaanse vrouwen van de tweede generatie met een autochtone partner. Bij de Turken van de tweede generatie waren de percentages iets lager: voor mannen 4,95% en voor vrouwen 4,7%.

Surinamers en Antillianen kiezen veel vaker een autochtone partner. Vooral bij de tweede generatie is dit het geval. In 2002 huwden twee van de vijf Surinaamse mannen en Surinaamse vrouwen van de tweede generatie een autochtone partner. Van Antillianen/Arubanen van de tweede generatie huwden twee op drie mannen en vier op de vijf vrouwen een autochtone partner (WODC, Integratiekaart 2006).

1.1.6 Arbeidsmarktpositie

De arbeidsparticipatie (het aandeel werkenden in de bevolking van 15-64 jaar) van niet-westerse allochtonen is in 2005 met 0,4% gestegen naar 46,9%. Bij de autochtonen was een daling van 0,2% naar 65,6%. Hoewel onder etnische minderheden de arbeidsparticipatie licht is toegenomen is vergeleken met autochtonen er nog steeds sprake van gemiddeld lagere arbeidsparticipatie. Na 2002 zorgt de economische tegenwind voor een slechtere arbeidsmarktpositie. Dit komt tot uitdrukking in de toename van de werkloosheid (de werkloosheid wordt uitgedrukt als het percentage niet werkenden in het totaal van werkenden en werkzoekenden, studerende en huisvrouwen worden hierbij niet meegeteld). Na 2002 is er sprake van een stijging van de werkloosheid.

Tabel 8: Werkloosheid naar groep in 2000 - 2005 in %

<i>Herkomstgroep</i>	2000	2001	2002	2003	2004	2005
----------------------	------	------	------	------	------	------

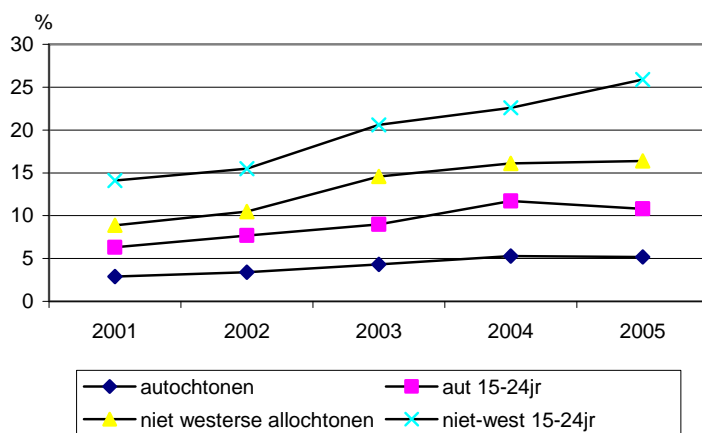
Autochtonen	3,0	2,8	3,3	4,3	5,3	5,2
Niet-westerse Allocht	11,0	8,9	10,5	14,6	16,1	16,4
Turken	9,1	8,0	9,2	14,4	13,9	14,4
Marokkanen	13,0	10,0	9,7	17,1	22,1	19,9
Surinamers	9,1	6,5	8,1	10,0	11,7	12,2
Antillianen/Arubanen	8,7	8,7	9,9	16,4	15,7	17,6
Overig niet –westers	13,9	11,3	13,9	16,6	18,5	19,1

Bron: CBS, Statline 2007

Vergeleken met de werkloosheid onder autochtonen van ruim 5% in 2005 is de werkloosheid onder niet-westerse allochtonen van ruim 16% in 2004 drie keer zo hoog. Vooral onder Marokkanen, Antillianen/Arubanen en de nieuwe etnische groepen is de werkloosheid hoog. De werkloosheid onder allochtone vrouwen is gemiddeld iets hoger dan onder allochtone mannen.

De werkloosheid onder allochtone jongeren (15-24 jaar) blijkt hoger te zijn dan onder de oudere leeftijdsgroepen bij allochtonen. De werkloosheid onder allochtone jongeren bedroeg in 2005 ruim 25% en is tweemaal hoger dan onder autochtone jongeren. Met name onder tweede generatie Marokkanen is de werkloosheid zorgwekkend hoog.

Figuur 1. Werkloosheid, naar herkomst en leeftijd, 2001-2005

Bron: Jaarnota Integratie 2006

De trend is dat in 2006 een eind is gekomen aan de economische tegenwind. De gemiddelde werkloosheid is van 6,5% in 2005 gedaald tot 5,5% in 2006.

1.1.7 Sociale uitkeringen

Mede als gevolg van de verhoudingsgewijs slechtere arbeidsmarktpositie is het aandeel van de niet-westerse allochtonen dat in de bijstand zit vergeleken met autochtonen hoog.

Eind september 2004 ontvingen één op de vier niet-westerse allochtonen van 15 tot 65 jaar inkomsten uit een sociale uitkering. Dat is twee keer zo vaak het geval dan bij autochtonen. Surinamers en Antillianen hebben gemiddelde van net onder 25%. Het verschil met autochtonen

wordt vooral veroorzaakt door de oververtegenwoordiging van niet-westerse allochtonen in de bijstand.

Van de autochtonen had in 2004 ongeveer 2% en van de Surinamers en Turken ongeveer 10%, van de Marokkanen 12% en van de Antillianen ruim 14% bijstand. Ook onder de nieuwe groepen is sprake van een hoog aandeel in de bijstand in tegenstelling tot de (Hongkong)Chinezen die minder vaak dan autochtonen een bijstandsuitkering ontvangen.

Marokkanen en Surinamers ontvingen in 2004 net zo vaak een arbeidsongeschiktheiduitkering als autochtonen. Turken ontvingen andere half keer vaker een arbeidsuitkering dan deze groepen en Antillianen juist minder vaak (4%). In de hogere leeftijdsgroepen van 55-65 jaar neemt het aantal uitkeringtrekkers onder niet-westerse allochtonen toe tot ruim de helft. Het aandeel uitkering

ontvangers onder de Turken en Marokkanen in deze leeftijdsgroep ligt tussen de 65% en 70% (Integratiekaart 2006).

1.1.8 Onderwijs

Basisonderwijs

De onderwijspositie van niet-westerse leerlingen is de laatste jaren aanzienlijk verbeterd, maar nog steeds is sprake van achterstand ten opzichte van autochtone leerlingen.

Uit cijfers van 2005 blijkt dat niet-westerse allochtone leerlingen en in het bijzonder Turkse en Marokkaanse leerlingen scoren ondanks vorderingen nog steeds lager op de eindtoets basisonderwijs dan autochtone leerlingen.

Tabel 9: Gemiddelde % vragen goed Eindtoetsbasisonderwijs naar groep en geslacht in 2005

<i>Herkomstgroep</i>	<i>Man</i>	<i>vrouw</i>	<i>Totaal</i>
Autochtonen	72	71	71
Westerse Allochtonen	71	70	71
Niet-westerse Allochtonen	64	63	64
<i>Turken</i>	61	59	60
<i>Marokkanen</i>	61	60	61
<i>Surinamers</i>	65	63	64
<i>Antillianen/Arubanen</i>	64	64	64
<i>Afghanen</i>	66	64	66
<i>Irakezen</i>	66	63	65
<i>Iraniërs</i>	69	68	69
<i>Somaliërs</i>	61	60	61
<i>Overig/onbekend</i>	64	64	64
<i>Totaal</i>	70	69	70

Bron: WODC, Integratiekaart 2006

Van de niet-westerse allochtone leerlingen scoren Surinaamse leerlingen iets beter dan Turkse en Marokkaanse leerlingen. Leerlingen afkomstig uit Aziatische vluchtelingenlanden (Irak, Afghanistan) presteren op het niveau van Surinaamse leerlingen, terwijl leerlingen uit Afrikaanse landen (Somalië) slechter presteren. Het verschil in CITO scores met autochtone niet-

achterstandsleerlingen leerlingen is echter nog steeds iets lager. Iranese leerlingen presteren bijna net zo goed als autochtone leerlingen. Op wat langere termijn bezien zijn de prestaties van leerlingen uit de minderheden in het basisonderwijs aanzienlijk verbeterd. In de afgelopen jaren (van 1994 tot en met 2002) hebben de Marokkaanse en Turkse leerlingen een deel van hun achterstand in taal ingelopen. Toch is het verschil ten opzichte van allochtone leerlingen in taal nog erg groot. Aan het einde van het basisonderwijs liggen zij ruim twee leerjaren achter (*SCP, Jaarrapport integratie 2005*).

Voortgezet onderwijs

Niet-westerse allochtone leerlingen zijn vergeleken met autochtone leerlingen nog steeds ondervertegenwoordigd in de hogere schooltypen HAVO en VWO.

Surinaamse en Antilliaanse leerlingen volgen vaker een HAVO- of VWO opleiding dan Marokkaanse en Turkse leerlingen. De vertegenwoordiging van Iranese leerlingen in hogere schooltypen is het hoogst. Afghaanse en Irakese leerlingen zijn ook beter vertegenwoordigd in hogere schooltypen dan Turkse en Marokkaanse leerlingen, terwijl Somalische leerlingen slecht zijn vertegenwoordigd.

Niet-westerse allochtone leerlingen zijn vergeleken met autochtone leerlingen zijn oververtegenwoordigd binnen het VMBO. In het bijzonder volgen zij vaker de basisberoepsgerichte leerweg. Niet-westerse allochtone jongens volgen tweemaal zo vaak de basisberoepsgerichte leerweg dan autochtone jongens (35% tegen 15%). Voorts blijkt uit cijfers van 2005 dat nog steeds op alle schooltypen het aandeel geslaagden onder autochtonen hoger dan onder niet-westerse allochtone leerlingen.

Tabel 10: Slagingpercentage voortgezet onderwijs naar groep en type in 2005 in %

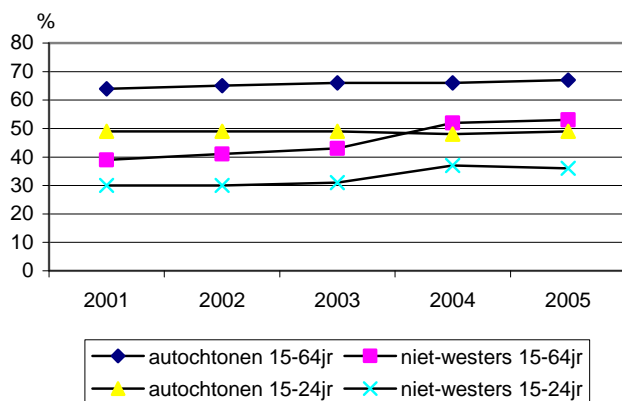
<i>Herkomstgroep</i>	<i>VMBOtheorie</i>	<i>BasisVBMO</i>	<i>HAVO</i>	<i>VWO</i>
Autochtonen	96	96	95	92
Westerse Allochtonen	95	94	92	86
Niet-westerse Allocht.	86	90	85	78
Turken	78	87	78	67
Marokkanen	86	90	82	82
Surinamers	89	91	82	77
Antillianen/Arubanen	92	92	90	86
Overig niet-westers	87	91	87	80

Bron: WODC, Integratiekaart 2006

Met name binnen het VWO is het verschil in het aandeel geslaagden tussen autochtonen niet-westerse allochtone leerlingen groot.

Een positieve ontwikkeling is ook dat de laatste jaren maakt het aandeel personen dat over een startkwalificatie beschikt onder niet-westerse allochtonen toeneemt. Het aandeel 15-64 jarige niet-westerse allochtonen met een startkwalificatie is toegenomen 39% in 2001 tot 53% in 2005. Van de autochtone 15-64-jarigen had 67% in 2005 een startkwalificatie. Ook onder autochtonen is het aandeel personen met een startkwalificatie toegenomen, maar de groei is bij hen veel minder sterk. De sterke toename onder niet-westerse allochtonen is vooral gerealiseerd in de laatste twee jaar, 2004 en 2005.

Figuur 2 Personen met een startkwalificatie, naar herkomst en leeftijd, 2001-2005

Bron: Jaarnota Integratie 2006

Van de 15-24 jarige jongeren zit een groot deel nog op school. Daarom is bij hen het aandeel met een startkwalificatie beduidend lager dan bij de totale groep van 15-65-jarigen. Dit geldt zowel voor allochtone als voor autochtone jongeren. Ook bij de jongeren is de kwalificatiekloof tussen niet-westerse allochtonen en autochtonen in de periode 2001-2005 kleiner geworden.

Hoger onderwijs

In relatie tot hun aandeel in de relevante leeftijdsgroep zijn allochtone studenten in het hoger onderwijs ondervertegenwoordigd. Dat komt doordat zij in mindere mate doorstromen naar de vormen van voortgezet onderwijs die toegang geven tot het hoger onderwijs.

Tabel 11: Instroom in het hoger onderwijs als % van 18, 19 en 20 jarigen in 1995, 2000 en 2005

<i>Herkomstgroep</i>	<i>1995</i>	<i>2000</i>	<i>2005</i>
Autochtonen	43	51	54
Westerse Allochtonen	45	57	54
Turken	14	22	29
Marokkanen	15	27	33
Surinamers	31	42	42
Antillianen/Arubanen	48	66	36
Overig niet-westers	37	44	38
Totaal	41	49	51

Bron: WODC, Integratiekaart 2006

Er is een lichte toename tussen 1995 en 2005 van Turken en Marokkanen in het hoger onderwijs. Opvallend is de stijging in 2000 en de daling van Antillianen in 2005 in het hoger onderwijs. Dit heeft te maken met de immigratie van laaggeschoolde Antillianen in 2005 naar Nederland. Niet-westerse allochtonen ronden hun opleiding met succes af in gemiddeld meer tijd dan autochtonen.

Tabel 12: Einddiploma behaald in het hoger onderwijs door instroomcohort uit 1995 in %.

	<i>2000</i>	<i>2004</i>
Autochtonen	58	67
Turken	37	49

Marokkanen	45	55
Surinamers/Antillianen	38	52

Gebaseerd op WODC, Integratiekaart 2006

De diplomaverwerving in het hoger onderwijs van niet-westerse allochtone verbetert zich langzaam. Zo had in 2004 van de instroomcohort uit 1998 nog steeds een aanzienlijk hoger percentage autochtonen (17% meer) het eindexamen behaald dan niet-westerse allochtonen.

1.1.8. Sociaal culturele integratie

Niet alleen op sociaal-economisch terrein is er nog steeds sprake achterstand bij niet-westerse allochtonen. Ook op sociaal cultureel terrein verloopt vooral bij de Turkse en Marokkaanse groep de integratie moeizaam. Zo blijkt wat betreft vrijetijdscontacten met autochtonen de Turkse en Marokkaanse groep laag te scoren. Met name de Turken en in mindere de Marokkanen zijn sterk op de eigen groep gericht. Dit is ook evident in data m.b.t. huwelijk. Bovendien wonen niet-westerse allochtonen en vooral Turken, Marokkanen en Surinamers sterk geconcentreerd in bepaalde buurten waardoor de kansen op contacten met autochtonen kleiner zijn. Ten slotte bestaan er ook verschillen tussen de allochtone en autochtone bevolking v.w.b. criminaliteit.

Er is sprake van een zeer ongelijkmatige ruimtelijke spreiding van niet-westerse bevolking. Daarbij is er niet alleen sprake van sterke concentraties in de vier grootste gemeenten, maar ook binnen gemeenten is de spreiding ongelijk. In sommige buurten (postcodegebieden) zijn niet-westerse allochtonen sterk oververtegenwoordigd in andere buurten ontbreken ze vrijwel (figuur 4.4).

Tabel 13: Percentage van de bevolking naar herkomstgroep in buurten met aandeel niet-westerse allochtonen in 2004

Herkomstgroep	0-5%	5-15%	15-50%	50-100%
Autochtonen	52	32	14	1
Westerse allochtonen	36	38	22	3
Niet-westerse allochtonen	10	26	43	20
Turken	5	24	48	24
Marokkanen	8	22	49	25
Surinamers	7	23	46	24
Antillianen/Arubanen	12	28	45	15
Overig niet-westers	19	34	36	10
Totaal	46	32	18	3

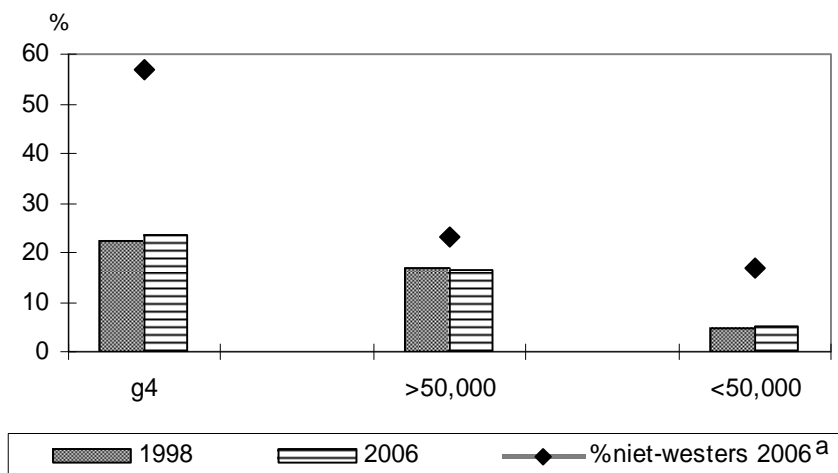
Bron: WODC, Integratiekaart 2006

Uit de Integratiekaart 2006 blijkt dat in 2004 een kwart van de Turken, Marokkanen en Surinamers in buurten woont waar de niet-westerse allochtonen de meerderheid vormen. In 1999 gold dit nog voor één op de vijf. De concentratie is de afgelopen jaren toegenomen. Ook de concentratie van Ghanezen, Kaapverdianen en Pakistani neemt toe. De overige etnische groepen wonen minder etnisch geconcentreerd en verspreid over Nederland. Tevens blijkt uit de Integratiekaart 2006 dat autochtone leerlingen gemiddeld 10% niet-westerse medeleerlingen in hun directe omgeving heeft. De helft van de Marokkaanse leerlingen en twee op de vijf Turkse

en Surinaamse hebben niet-westerse medeleerlingen in hun directe omgeving. Ook in arbeidsorganisaties is sprake van etnische concentratie. Vooral Turken en Marokkanen werken in arbeidsorganisaties waar het gemiddelde aantal niet-westerse college's relatief hoog is (bijna drie keer zo hoog als onder de autochtonen).

Er bestaan religieuze voorzieningen in Nederland voor verschillende etnische groepen. In Nederland zijn er circa 850 moskeeën, ruim 20 Hindoe tempels en een tiental zogeheten "zwarte" kerken van Afro-Surinamers, Ghanezen en andere Afrikanen.

Figuur 1 Buurten met hoog aandeel niet-westerse allochtonen, naar gemeentegrootte en jaar, én aandeel niet-westerse allochtonen in concentratiebuurten in 2006

a: dit betreft het percentage niet-westerse bewoners in concentratiewijken.

Bron: Integratienota 2007-2011;;8

In vier grootste gemeenten is het aandeel niet-westerse bewoners in bijna een op de vier buurten beduidend hoger dan hun aandeel in de gehele gemeente.

De scheve verdeling van niet-westerse allochtonen over woonwijken is ook van invloed op de segregatie op scholen. De segregatie-index is een maatstaf voor de mate van scheiding tussen verschillende groepen leerlingen. Het geeft aan hoeveel procent leerlingen van een bepaalde categorie moet veranderen van school om een evenwichtige spreiding te realiseren.

Tabel 14: Segregatie-index van allochtone achterstands- en overige leerlingen in het basisonderwijs in de vier grote steden 1995/96 - 2004/05 in %

	1995/96	2000/01	2003/04	2004/05
Amsterdam	56	58	58	59
Rotterdam	63	64	63	62
Den Haag	65	68	71	71
Utrecht	54	61	66	66

Bron: SCP, Jaarrapport Integratie 2007:123

Het blijkt dat in de vier grote steden de scheiding tussen allochtone achterstandsleerlingen en overige leerlingen sterk is. Wij zien dat in Rotterdam en Amsterdam de afgelopen jaren niet is gewijzigd, terwijl in Den Haag en Utrecht de segregatie is toegenomen de afgelopen tien jaar.

Er bestaan religieuze voorzieningen in Nederland voor verschillende etnische groepen. In Nederland zijn er naar schatting circa 850 moskeeën, ruim 20 Hindoe tempels en een tiental zogeheten “zwarte“ kerken van Afro-Surinamers, Ghanezen en andere Afrikanen.

Huwelijk

Een derde van de allochtone mannen (34,1%) en ruim twee op de vijf allochtone vrouwen (44,0%) huwde in 2003 met een autochtone partner. De tweede generatie kiest vaker voor een autochtone partner dan de eerste generatie.

Dit geldt echter niet voor de Turken en Marokkanen. Van de Turken en Marokkanen van de eerste generatie haalt de meerderheid een partner uit het buitenland. In 2003 was ruim de helft van de huwelijken bij de Turken (van de mannen 53,9% en vrouwen 53,1%) de partner afkomstig van het buitenland en bij Marokkanen bij bijna de helft van huwelijken (van de mannen 50,2% en vrouwen 45,1%). Ook bij de tweede generatie zet dit patroon zich voort, zij het in mindere mate. Huwelijken met een partner uit het herkomstland kwam in 2003 bij de helft van de tweede generatie van Turken en een derde van de Marokkanen voor.

Tabel 15: Percentage van in Nederland woonachtige allochtonen die de huwelijkspartner uit het land van herkomst laten komen naar geslacht, herkomstgroepen en generatie

	Man in 2000	Man in 2003	Vrouw in 2000	Vrouw in 2003
Allochtoon	30,2	25,6	18,9	15,5
Eerste generatie	43,2	37,3	21,9	17,8
Tweede generatie	10,2	9,5	15,5	12,8
Niet-westers allochtoon	49,1	41,2	35,2	28,7
Eerste generatie	51,0	44,9	31,2	26,5
Tweede generatie	39,5	28,9	44,2	32,5
Turken	65,5	53,9	64,1	53,1
Marokkanen	65,1	50,2	59,7	45,1
Surinamers	18,7	15,9	10,0	10,1
Antillianen/Arubanen	1,8	2,1	3,6	2,0
Westers allochtoon	2,7	6,7	2,1	2,0

Bron: gebaseerd op WODC, Ontwikkelingen in de maatschappelijke participatie van allochtonen, 2007:106

Turken en Marokkanen hebben ook in veel mindere mate een autochtone partner dan Surinamers en Antillianen. Dat geldt ook voor de tweede generatie. Marokkaanse mannen van de tweede generatie hebben wel vaker dan Marokkaanse vrouwen een autochtone partner. In 2003 huwden 14,1% van de Marokkaanse mannen en 6,7% van de Marokkaanse vrouwen van de tweede generatie met een autochtone partner. Bij de Turken van de tweede generatie waren de percentages iets lager: voor mannen 6,7% en voor vrouwen 4,9%.

Surinamers en Antillianen kiezen veel vaker een autochtone partner. Vooral bij de tweede generatie is dit het geval. In 2003 huwden ruim twee van de vijf Surinaamse mannen (42,6%) en Surinaamse vrouwen (43,5%) van de tweede generatie een autochtone partner. Van Antillianen/Arubanen van de tweede generatie huwden driekwart van de mannen (75,5%) en vier op de vijf vrouwen (78,8%) een autochtone partner (WODC, Ontwikkelingen in de maatschappelijke participatie van allochtonen, 2007:104).

Criminaliteit

Hoewel er geen exacte cijfers bestaan over de criminaliteit onder niet-westerse allochtonen indiceren de meest recente beschikbare gegevens dat er nog steeds sprake is een oververtegenwoordiging van niet-westerse allochtone jongeren in de criminaliteit. De percentages verdachten per etnische groep geven een beeld van het grotere aandeel van allochtone jongeren in de criminaliteit.

Tabel 16: Aandeel verdachten naar herkomstgroep en leeftijdklasse per 1 januari 2006 in %

Groep	12-17 jaar		18-24 jaar		25-44 jaar		45-64 jaar		Totaal
	m	v	m	v	m	v	M	v	
Autochtonen	3,2	0,9	5,5	0,9	2,5	0,5	1,3	0,3	1,3
Turken	8,4	1,4	11,2	1,1	7,1	0,7	3,0	0,4	4,0
Marokkanen	15,7	2,8	21,5	2,8	8,7	1,2	2,5	0,4	6,2
Surinamers	9,2	2,8	14,3	3,3	9,8	2,0	5,9	1,1	5,2
Antillianen/Arubanen	13,3	4,3	15,9	4,1	13,8	3,6	7,9	1,5	7,8
Overig niet-westers	7,1	1,7	9,1	1,7	5,2	1,1	3,0	0,7	3,5

Gebaseerd op Landelijke Criminaliteitskaart 2006

Vooral Marokkaanse en Antilliaanse jongeren zijn oververtegenwoordigd in het aantal verdachten. Het gaat vooral om jongens. Gemiddeld is het verschil tussen de eerste generatie en tweede niet zo groot. Bij de Antillianen echter is sprake van een hoger aandeel bij de eerste generatie dan bij de tweede generatie. Het betreft vooral laaggeschoolde Antilliaanse die de laatste jaren naar Nederland zijn gekomen. Ook onder afgewezen asielmigranten is de criminaliteit hoog. In 2004 werd 9,9% van de afgewezen asielmigranten verdacht van een misdrijf. De criminaliteitspercentages voor asielmigranten met een verblijfsvergunning en asielmigranten die nog in de procedure zitten waren 3,4% respectievelijk 5,4% (Rapport Asielzoekers en Criminaliteit, RISBO, Rotterdam 2007).

Wanneer gecorrigeerd wordt voor risicofactoren zoals de sociaal-economische positie en het wonen in een grote stad daalt weliswaar het percentage verdachten onder niet-westerse allochtonen, maar de rol van de etnische afkomst blijft een belangrijke factor met betrekking tot de overmatige criminaliteit onder niet-westerse allochtonen.

Data en indicatoren inzake sociale en culturele integratie

Voor een meer gedetailleerd overzicht van data en indicatoren inzake sociale en culturele integratie, wordt verwezen naar het jaarrapport integratie 2007 bijgesloten in annex 2.

1.1.9 Trends algemeen

Uit bovenstaande blijkt dat op alle relevante integratie-indicatoren er nog steeds een aanzienlijke afstand tussen niet-westerse allochtonen en autochtonen bestaat, maar dat er positieve ontwikkelingen zijn. Een positieve ontwikkeling tekent zich bijvoorbeeld af in de positie van niet westerse allochtonen op de arbeidsmarkt. Tussen 2001 en 2004 (1^e kwartaal) is de werkloosheid onder hen opgelopen van 9,8 procent naar 17,5 procent. Daarna is een daling ingezet naar 13,3 procent in het eerste kwartaal van 2007. De daling laat zien dat er in een verkrappende arbeidsmarkt ook voor niet westerse allochtonen kansen zijn.

Belangrijker nog dan de grotendeels conjunctureel bepaalde werkloosheidsontwikkeling is de groei van het aandeel niet westerse allochtonen met een startkwalificatie van 39 procent in 2001 naar 52 procent in 2006. Het is een bekend gegeven dat de arbeidsmarktpositie van personen met een startkwalificatie veel sterker is dan van degenen die geen startkwalificatie hebben.

In de houding van de bevolking ten opzichte van 'buitenlanders' lijkt recent een trendbreuk op te treden. Eerder is vermeld dat eind 2006 71 procent van de bevolking meende dat er teveel buitenlanders zijn die zich niet aanpassen aan de Nederlandse cultuur. Dat is een hoog percentage, maar in 2002 was nog 81 procent deze mening toegedaan. Een soortgelijke verschuiving is er in het percentage mensen dat vindt dat buitenlanders een verrijking zijn voor de Nederlandse cultuur. In 2002 onderschreef 41 procent dit, eind 2006 is dit 49 procent.

De houding van de bevolking in Nederland ten opzichte van migranten hangt ondermeer samen met de hoogte van de immigratie. In perioden dat de immigratie toeneemt ontwikkelt de houding zich negatief, bij afnemende migratie gaat men positiever denken over migranten. Ook in de immigratie is er sprake van een trendbreuk, en wel sinds 2001. In de periode 2001-2006 is het aantal niet-westerse immigranten, mede onder invloed van het kabinetsbeleid, afgenomen van 69.000 naar 37.000 per jaar. De afnemende trend volgde op een trendmatige toename van de immigratie van 1995.

1.2. The actions undertaken by the Member State so far;

Institutionele opzet integratiebeleid

In Nederland is de Minister voor Wonen, Wijken en Integratie van het Ministerie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu verantwoordelijk voor inburgering en integratie in Nederland (inclusief naturalisatieceremonie), coördinatie van de integratie van minderheden en anti-discriminatie. Zij wordt in dit kader ondersteund door de Directie Inburgering en Integratie. Hiernaast zijn uiteraard ook andere Ministers en Ministeries betrokken bij de integratie van minderheden in Nederland. Hierbij valt o.m. te denken aan het Ministerie voor Sociale zaken en Werkgelegenheid, het Ministerie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Er is ook een belangrijke beleidsverantwoordelijkheid voor de gemeenten op dit terrein. De kaders van inburgering zijn evenwel neergelegd in nationale wetten.

Voor wat betreft de uitvoering van het inburgerings- en integratiebeleid zijn de gemeenten de belangrijkste actoren. Hiernaast zijn o.m. ook de Immigratie en Naturalisatie Dienst (IND) en het Centraal Opvang orgaan Asielzoekers (COA), het Ministerie van Buitenlandse Zaken en diverse onderwijsinstellingen betrokken bij inburgering en naturalisatie. Voor wat betreft integratie op de arbeidsmarkt, activiteiten binnen het onderwijs en andere activiteiten kunnen ook andere betrokken uitvoeringsorganen benoemd worden zoals bijvoorbeeld het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI) en onderwijsinstellingen.

Juridisch en beleidskader Nederlands inburgering en integratiebeleid

Ten aanzien van het juridisch- en beleidskader kan worden verwezen worden naar de jaarrapporten inzake migratie en integratie, alsmede de in de annex bijgevoegde integratienotitie. Hierin staat het Nederlandse integratiebeleid uitputtend beschreven. Voor wat betreft het juridische raamwerk wordt specifiek verwezen naar sectie 2.2 van deze notitie waarin de wet inburgering en de wet inburgering buitenland worden beschreven. De hoofdlijnen van het juridisch en beleidskader zoals beschreven in de integratienota 2007-2011, de wet inburgering en de wet inburgering buitenland, worden hieronder toegelicht. Deze omvatten ook diverse sociale en culturele aspecten van integratie.

Nieuwe inburgeringsstelsel

Kennis van de Nederlandse taal en cultuur zijn belangrijke voorwaarden voor integratie. In de loop van het vorige kabinet is een nieuw inburgeringsstelsel ingevoerd dat tot doel heeft deze kennis onder immigranten te vergroten, en hun daarmee te voorzien van essentiële middelen voor participatie in alle aspecten van de samenleving. Sinds maart 2006 worden immigranten in spé op onze ambassades in de herkomstlanden getoetst op hun basale kennis van de Nederlandse taal en de samenleving. Hiervoor heeft de minister voor V&I een geavanceerd systeem van toetsafname laten ontwikkelen. Pas als ze de toets met goed gevolg hebben afgelegd krijgen migranten een machtiging tot voorlopig verblijf. Met ingang van 2007 komen nieuwkomers alleen nog in aanmerking voor een verblijfsvergunning voor onbepaalde tijd als ze zijn geslaagd voor het volledig vernieuwde inburgeringsexamen.

Deltaplan Inburgering

Het huidige kabinet heeft bij zijn aantreden in februari 2007 besloten tot versnelling, verdieping, vereenvoudiging en verbreding van de inburgering middels het "Deltaplan inburgering". Het deltaplan is ontwikkeld en wordt uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de Minister verantwoordelijk voor integratie. Het Deltaplan voorziet ondermeer in persoonsgebonden oplossingen voor inburgeraars, een breed aanbod van inburgeringsprogramma's door gemeenten, en de inzet van participatie (bijvoorbeeld door middel van vrijwilligerswerk, een arbeidsplaats, of opleiding) als instrument voor inburgering.

Naturalisatieceremonie

Vanaf 1 oktober 2006 geldt er een verplichting voor gemeenten om naturalisatie ceremonieel bekend te maken, en een verplichting voor genaturaliseerden om in persoon op een dergelijke ceremonie de mededeling van verkrijging van het Nederlanderschap in ontvangst te nemen. 24 Augustus, de dag waarop in 1815 de eerste grondwet van het Koninkrijk der Nederlanden in werking treedt, is aangewezen als landelijke naturalisatiedag.

Antidiscriminatie voorzieningen

Burgers willen zich inzetten om discriminatie te bestrijden. Daarvoor kunnen ze binnenkort overal in het land terecht bij antidiscriminatie voorzieningen. De bestaande antidiscriminatie bureaus worden omgevormd tot een efficiënt werkend en effectief, landelijke dekkend stelsel van voorzieningen. Met de nieuw opgezette racismemonitor houdt het kabinet de vinger aan de pols. De overheid wil in haar eigen organisatie het goede voorbeeld geven. De aanpak van discriminatie binnen de rijksdienst wordt op nieuwe leest geschoeid. Met de sociale partners zijn afspraken gemaakt over de bestrijding van discriminatie op de arbeidsmarkt.

Eergerelateerd en huiselijk geweld

Té veel allochtone vrouwen hebben te maken met cultuurbepaalde vormen van eergerelateerd en huiselijk geweld. Als gevolg van onbekendheid met de materie wordt dit niet altijd adequaat opgepakt door politie en hulpverlening. De overheid heeft hierin een doorbraak tot stand gebracht. Binnen afzienbare tijd kunnen allochtone vrouwen in het hele land rekenen op een behandeling van geweldsklachten die is afgestemd op hun specifieke omstandigheden. Ook op andere aspecten van de positie van allochtone vrouwen zijn verbeteringen doorgevoerd. Vrouwen die het slachtoffer zijn van vrouwenhandel hebben nu een betere verblijfsrechtelijke bescherming. In het herkomstland achtergelaten vrouwen hebben de mogelijkheid gekregen hun scheiding volgens Nederlands recht af te wikkelen.

Preventie radicalisering

Via verschillende initiatieven, waaronder een zomeruniversiteit, worden maatschappelijk bewuste allochtone jongeren toegerust om alternatieven beschikbaar te hebben voor de radicale argumentatie van jihad strijders en hun ideologische leidsmannen. De zomerschool is een van de vele projecten uit het programma waarmee het kabinet de weerbaarheid van jongeren tegen radicalisering wil versterken. Het kabinet heeft dit programma, *Weerbaarheid en Integratie*, in 2004 aan de Kamer gepresenteerd. Het bijzondere is dat ook de landelijke organisaties van etnische minderheden en moslimorganisaties bij de uitvoering van het programma zijn betrokken.

Ook heeft het kabinet recentelijk het initiatief genomen voor een breed preventieprogramma. Dit programma is onder andere gericht op expertisevergroting bij bestuurders en professionals (docenten, jongerenwerkers, politie, imams) die te maken hebben met jongeren uit de risicogroepen. Andere elementen uit het programma betreffen het vergroten van kennis over rechtsstaat en democratie, het versterken van de weerbaarheid van jongeren tegen de argumentatie van radicalen, en acties om geradicaliseerde jongeren op een meer gematigd spoor te krijgen.

Imamopleiding

In het studiejaar 2006/2007 zijn de eerste studenten aan de hogeschool Inholland begonnen met een opleiding die voorbereidt op een aanstelling als imam bij een Nederlandse moskee. De opleiding is het resultaat van een initiatief van de bewindslieden van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW) en de minister verantwoordelijk voor integratie, en van structureel overleg met moslimorganisaties.

Binding versterken

De afgelopen jaren hebben zich verschillende gebeurtenissen voorgedaan die de samenhang van onze samenleving zwaar op de proef hebben gesteld. De grootste schok veroorzaakte de moord op Theo van Gogh. De samenleving heeft hier krachtig op gereageerd. Burgers en organisaties hebben tal van initiatieven genomen om etnische en religieuze scheidslijnen te doorbreken. Het kabinet heeft deze beweging krachtig ondersteund met het Breed Initiatief Maatschappelijke Binding. Het initiatief heeft de samenwerking tussen het kabinet en maatschappelijke organisaties een sterke impuls gegeven en geleid tot nieuwe beleidsinitiatieven op onderwerpen als discriminatie, betrokkenheid van ouders bij het onderwijs, samenwerking op de werkvloer, en de preventie van radicalisering. Organisaties, instellingen en gemeenten kunnen vanaf najaar 2006 voorstellen indienen ter bevordering van interetnisch contact en ontmoeting. De verantwoordelijke minister heeft onder de titel *Ruimte voor Ontmoeting* een regeling opgezet voor een betere benutting van school-, sport- en wijkaccommodaties voor dit doel.

Emancipatie allochtone vrouwen

Een relatief groot aantal vrouwen uit etnische minderheidsgroepen neemt niet actief deel aan de samenleving, beheerst de Nederlandse taal niet of nauwelijks en heeft geen contacten met de mensen buiten de eigen groep. Intensieve samenwerking tussen Rijk en gemeenten heeft er voor gezorgd dat de participatie van vrouwen uit etnische minderheidsgroepen hoger op de agenda van gemeentelijk beleid is komen te staan. Een groot aantal gemeenten wordt hierbij actief ondersteund en begeleid in het ontwikkelen van samenhangend beleid ter bevordering van participatie van vrouwen uit etnische minderheidsgroepen. Naast het aanbieden van concrete instrumenten en methodieken zijn er met betrokken partners afspraken gemaakt om de instroom van 50.000 allochtone vrouwen in vrijwilligerswerk te realiseren. Ook worden er mogelijkheden gezocht voor het creëren van paraprofessionele functies en het stimuleren van zelfstandig ondernemerschap door het verstrekken van microkredieten. Ter ondersteuning van het vergroten van de zelfredzaamheid en persoonlijke ontwikkeling worden middelen ter beschikking gesteld voor mentoring initiatieven en het bevorderen van deelname van allochtone vrouwen aan lokaal intercultureel contact.

Antillianen als bijzondere aandachtsgroep

Bijzondere aandacht gaat in het integratiebeleid uit naar de groep Antillianen in Nederland gezien de relatief ongunstige maatschappelijke positie van met name Antilliaanse jongeren. Deze gemeenschap wordt gekenmerkt door complexe problemen (huisvesting, schuldenproblematiek, criminaliteit, tienermoeders, overlast) die tot overlast leiden. Deze problemen zijn lokaal geconcentreerd. Een beperkt aantal gemeenten heeft er onevenredig veel mee te maken. Deze zogeheten “Antillianengemeenten”, 21 in getal, hebben zich sterk gemaakt voor specifieke maatregelen gericht op Antilliaanse risicjongeren. Dit heeft onder andere geresulteerd in het tot stand komen van Bestuurlijke Arrangementen tussen de rijksoverheid en deze gemeenten. De arrangementen stellen gemeenten in staat om, afgestemd op de specifieke lokale situatie, projecten en activiteiten op te zetten en uit te voeren om voortijdig schoolverlaten, werkloosheid en criminaliteit terug te dringen. De arrangementen hebben een looptijd van 2005 tot 2008.

Onderwijs, arbeid, sport, cultuur en wonen

Ook op de integratieonderwerpen die niet tot de eigen portefeuille van de minister verantwoordelijk voor integratie behoren is veel bereikt. De gemeenten gaan met scholen afspraken maken over het tegengaan van segregatie in het onderwijs. Scholen voor basis- en voortgezet onderwijs gaan invulling geven aan hun nieuwe wettelijke verplichting tot het

bevorderen van burgerschap en sociale integratie. Ook kunnen meer allochtone leerlingen gebruik maken van een beter op hun leerbehoeften afgestemde voor- en voegschoolse educatie. In het beroepsonderwijs zijn meer mogelijkheden gecreëerd voor stages. Hier kunnen vooral allochtone leerlingen hun voordeel mee doen. Nieuwe allochtone ondernemers krijgen op verschillende manieren extra stimulans en ondersteuning bij het opzetten van een zaak of bedrijf.

Met steun van de overheid zetten sportbonden en sportverenigingen projecten op om allochtone jongeren in gemengde settings aan het sporten te krijgen. Culturele instellingen worden door het Ministerie van OCW gestimuleerd om allochtonen te betrekken bij de wereld van kunst en cultuur.

Het kabinet stimuleert ruimtelijke menging. Grote gemeenten hebben meer mogelijkheden gekregen voor selectieve vestiging van woningzoekenden. Met gemeenten en woningcorporaties zijn afspraken gemaakt over vergroting van het aandeel woningen voor lage inkomens in de randgemeenten.

Ondersteuning gemeenten

Integratie gebeurt op straat, in de buurt, op school, op het sportveld, in de uitgaanscentra. Gemeenten maken werk van integratie en hebben daarbij ondersteuning nodig. De overheid heeft hiervoor verschillende voorzieningen ingericht. Er is een kenniscentrum opgezet dat informatie over effectieve aanpakken van integratie onder gemeenten verspreidt. Bij de ontwikkeling en uitvoering van integratiebeleid kunnen gemeenten een beroep doen op het Servicecentrum voor Lokaal Integratiebeleid van het instituut Forum. Dit najaar kunnen de gemeenten en lokale instellingen door middel van de lokale integratiekaart snel een beeld krijgen van de stand van de integratie in hun lokale omgeving. Gemeenten krijgen middelen voor voor- en voegschoolse educatie en schakelklassen die tot doel hebben anderstalige leerlingen met meer profijt aan het onderwijs te laten deelnemen. Besturen van scholen met veel achterstandleerlingen worden in staat gesteld om extra leerkrachten in te schakelen. Tevens is er een gemeenschappelijke beleidsagenda voor integratie in ontwikkeling in samenwerking tussen de Rijksoverheid en gemeenten.

Wijken als specifiek aangrijpingspunt op lokaal niveau

Wijken kunnen op verschillende manieren bewoners stimuleren om zich te ontwikkelen, hun maatschappelijke kansen te grijpen, sociale contacten aan te gaan, en verantwoordelijk te dragen voor hun directe woonomgeving. Tezelfdertijd zijn de problemen die gepaard gaan met de integratie van migranten veelal het sterkst voelbaar op wijkniveau. De wijk als aangrijpingspunt voor integratie komt aan bod in het Actieplan Krachtwijken dat tot doel heeft de fysieke en sociale leefomstandigheden in veertig achterstandswijken in Nederland te verbeteren. Het project geeft op geïntensiveerde wijze vorm aan het verbeteren van de randvoorwaarden voor maatschappelijke emancipatie en sociale integratie van en tussen allochtonen en autochtonen. Gemeenten, de rijksoverheid, maatschappelijke instellingen, en wijkbewoners werken hierin nauw samen.

Structureel overleg met minderhedenorganisaties

De Minister verantwoordelijk voor integratie voert structureel overleg met representatieve koepelorganisaties van etnische en religieuze minderheden over de uitvoering en ontwikkeling

van beleid op het gebied van integratie. Het overleg met organisaties van etnische minderheden heeft een wettelijke basis.

1.3. The total national resources allocated

Integratie minderheden						
x €1.000	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Verplichtingen:	461.159	483.324	478.061	443.990	442.131	442.131
Waarvan garantieverplichtingen						
Uitgaven:	461.159	483.324	478.061	443.990	442.131	442.131
Waarvan juridisch verplicht		414.406	253.414	57.431	55.432	54.432
Programma:	461.159	483.324	478.061	443.990	442.131	442.131
Inburgering en etnische minderheden	380.939	397.416	397.273	366.635	366.295	366.295
Facilitering inburgering	380.939	397.416	397.273	366.635	366.295	366.295
<i>Waarvan niet relevante uitgaven leenfaciliteit</i>	<i>27.074</i>	<i>27.074</i>	<i>27.074</i>	<i>27.074</i>	<i>27.074</i>	<i>27.074</i>
Verkleinen van economische, sociale en culturele afstand	80.220	85.908	80.788	77.355	75.836	75.836
Facilitering remigratie	33.343	36.406	36.414	36.431	36.432	36.432
Overige instrumenten	46.877	49.502	44.374	40.924	39.404	39.404
Ontvangsten:	2.349	7.142	11.723	16.320	20.404	24.464
<i>Waarvan niet-relevante ontvangsten leenfaciliteit</i>	<i>1.895</i>	<i>6.688</i>	<i>11.269</i>	<i>15.866</i>	<i>19.950</i>	<i>24.010</i>

Deze middelen betreffen de specifieke begroting voor integratiebeleid in Nederland van de Minister voor Wonen, Wijken en Integratie. Niet vermeld zijn de bedragen op de begrotingen van bij integratie betrokken vakministers, zoals bijvoorbeeld, de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, en de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

2. ANALYSIS OF REQUIREMENTS IN THE MEMBER STATE

2.1. The requirements in the Member State in relation to the baseline situation;

In de integratienota 2007-2011 zijn de doelstellingen van het nationale integratiebeleid vastgelegd. De twee hoofddoelstellingen betreffen:

- 1 Deverbetering van de kennis van oud- en nieuwkomers van de Nederlandse taal en de Nederlandse samenleving. Hierover is ook een aparte beleidsnota verschenen getiteld Deltaplan inburgering: vaste voet in Nederland d.d. 7 september 2007. Deze doelstelling ziet met name op de groep nieuwkomers uit derdelanden in Nederland.
- 2 De verkleining van de economische, sociale en culturele afstand tussen allochtonen en autochtonen. Deze doelstelling is gericht op zowel oud als nieuwkomers en autochtonen en sluit in dit kader nauw aan bij de doelgroep van het EIF zoals omschreven in artikel 2.2.

2.2. The operational objectives of the Member State designed to meet its requirements.

De hoofddoelstelling verbetering van de kennis van oud- en nieuwkomers van de Nederlandse taal en de Nederlandse samenleving kan worden onderverdeeld in de volgende operationale subdoelstellingen:

- Tenuitvoerlegging “Deltaplan inburgering” ter versnelling, verdieping, vereenvoudiging en verbreding van de inburgering met als belangrijk onderdeel het inzetten van participatie als instrument voor inburgering
- Bijdragen aan gemeenten op grond van de Wet inburgering (voor aanbod van en toezichthouding op inburgeringstrajecten)
- Verstrekking van leningen en vergoedingen aan inburgeringsplichtigen die niet in aanmerking komen voor een aanbod
- Tenuitvoerlegging inburgeringsexamen buitenland

Bevordering van internationale uitwisseling van informatie, kennis, beleid en goede praktijken aangaande inburgering, en verkenning van mogelijkheden tot internationale samenwerking, met landen binnen en buiten de Europese Unie op zowel bilaterale als multilaterale basis, en versterking van capaciteit om deze doelstelling te bewerkstelligen

1 De hoofddoelstelling verkleining van de economische, sociale en culturele afstand tussen allochtonen en autochtonen door het vergroten van hun gemeenschappelijke economische, sociale en culturele participatie, kan worden onderverdeeld in de volgende operationale subdoelstellingen:

- Ontwikkeling van een gemeenschappelijke beleidsagenda met gemeenten
- Tenuitvoerlegging van het “Actieplan Krachtwijken” ter verbetering van de structurele en sociale leefomstandigheden in veertig achterstandswijken verspreid over het land
- Stimulering van contact tussen groepen met een verschillende achtergrond d.m.v. subsidieverlening voor gezamenlijke activiteiten
- Tenuitvoerlegging actieprogramma diversiteit in het jeugdbeleid
- Bevordering van emancipatie en participatie van vrouwen uit etnische minderheden onder andere door het stimuleren van de participatie van vrouwen in vrijwilligerswerk en door microkredieten voor startende vrouwelijke ondernemers
- Opzetten en tenuitvoerlegging van preventieprojecten betreffende eergegrelateerd geweld, en polarisatie en radicalisering, ondermeer door competentie- en expertise versterking van professionals, versterking van de weerbaarheid van potentiële slachtoffers, en ontwikkeling van nieuwe werkwijzen om risicogroepen tijdig te bereiken
- Opzetten van een landelijk dekkend netwerk van antidiscriminatie voorzieningen, gepaard met een voorlichtingscampagne over mogelijkheden voor melding van discriminatieklachten
- Stimuleren van interculturele dialoog en interactie, met name ter doorbreking van wij-zij verhoudingen in de samenleving, en eenzijdige beeldvorming over en weer tussen groepen, inclusief over de Islam
- Stimuleren van initiatieven ter bevordering van modern burgerschap
- Samenwerking met maatschappelijke organisaties ter bevordering van de participatie van allochtonen, het tegengaan van discriminatie, en de preventie van radicalisering
- Tenuitvoerlegging van een meerjarig actieprogramma gericht op preventie van polarisatie en radicalisering ondermeer gericht op expertiseversterking van bestuurders, docenten, jongerenwerkers en imams, en op het realiseren van de-radicaliseringsprojecten in samenwerking met gemeenten

- Verbetering van de onderwijsprestaties en schoolloopbanen van kinderen van migranten, ondermeer door versterking van de voor- en vroegschoolse educatie, extra onderwijs van de Nederlandse taal, brede scholen en bestrijding van voortijdig schoolverlaten
- Vergroting van de arbeidsparticipatie van migranten door het wegnemen van specifieke belemmeringen op de arbeidsmarkt en op het bevorderen van zelfstandig ondernemerschap.
- Creatie van een gevarieerde woningvoorraad en woonomgeving om maatschappelijke participatie en sociale stijging te prikkelen
- Ontwikkeling van een specifieke aanpak en concrete acties gericht op de emancipatie en het oplossen van de aansluitingsproblemen van Antillianen, Arubanen en Marokkanen samen met gemeenten en organisaties uit de gemeenschappen
- Verbetering van de evaluatie van effecten van beleid en verdere ontwikkeling van methodologie en indicatoren voor dit doel
- Bevordering van internationale uitwisseling van informatie, kennis, beleid en goede praktijken aangaande het verkleinen van de economische, sociale en culturele afstand tussen allochtonen en autochtonen, en verkenning van mogelijkheden tot internationale samenwerking, met landen binnen en buiten de Europese Unie op zowel bilaterale als multilaterale basis, en versterking van capaciteit om deze doelstelling te bewerkstelligen

De onderstreepte operationele subdoelstellingen zijn ook relevant voor zover het de inzet van het Europese Integratiefonds aangaat. Een groot aantal van deze subdoelstellingen zien op sociale en culturele aspecten van integratie, zoals bijvoorbeeld het stimuleren van interculturele dialoog en interactie, initiatieven ter bevordering van modern burgerschap en de bevordering van de verbreding van de inburgering.

3. STRATEGY TO ACHIEVE THE OBJECTIVES

A description of how the Fund contributes to meeting the requirements, which priorities have been chosen and why

De beschrijving in deze paragraaf voldoet aan het vereiste om de beschikbare middelen onder dit Fonds te richten op tenminste drie van de vier opgesomde prioriteiten in de strategische richtsnoeren, waarvan de eerste twee verplicht zijn.

De vier prioriteiten beschreven in paragrafen 3.1 tot en met 3.4 verwijzen naar de prioriteiten 1 tot en met 4 zoals vervat in de strategische richtsnoeren. De verdeling van de middelen tussen deze prioriteiten (zie **paragraaf 8.1**) is conform de huidige behoeften op nationaal niveau.

Nederland heeft ervoor gekozen alle vier prioriteiten in haar meerjarenprogramma op te nemen aangezien zij meent dat dat het EIF in Nederland op deze wijze een waardevolle bijdrage kan leveren aan het geïntegreerde integratiebeleid dat Nederland voorstaat. Bovendien vertegenwoordigen deze vier verschillende prioriteiten de belangrijke elementen van een succesvol integratiebeleid.

3.1. Prioriteit 1; Tenuitvoerlegging van maatregelen om de “gemeenschappelijk basisbeginselen voor het beleid inzake de integratie van immigranten in de Europese Unie” in de praktijk om te zetten

De tenuitvoerlegging van deze prioriteit richt zich op de volgende twee doelstellingen :

1a Participatie als instrument voor inburgering. Deze doelstelling is gerelateerd aan hoofddoelstelling 1 van het nationale integratiebeleid.

1b Interculturele dialoog op lokaal- of wijkniveau gericht op duurzame contacten. Deze doelstelling is gerelateerd aan hoofddoelstelling 2 van het nationale integratiebeleid.

Doelstelling 1a richt zich op de uitvoering van gemeenschappelijk basisbeginsel 4 (basiskennis van de taal, de geschiedenis en de instellingen van de gastsamenleving is onontbeerlijk voor de integratie). Doelstelling 1b kan zowel uitvoering geven aan basisbeginsel 1 (integratie is een dynamisch tweerichtingsproces van wederzijdse aanpassing door alle immigranten en ingezetenen van de lidstaten) en basisbeginsel 7 geschaard worden (frequente omgang tussen immigranten en burgers van de lidstaten is een fundamenteel mechanisme voor integratie).

Beide subprioriteiten worden afzonderlijk uitgewerkt in de paragrafen 3.1.1 en 3.1.2, respectievelijk.

3.1.1 Doelstelling 1a; **Participatie als instrument voor inburgering**

a) The objective(s) of the strategy and examples of key actions

Deze doelstelling richt zich op één bepaald aspect van één der hoofddoelstellingen van het nationale integratiebeleid gericht op de verbetering van de kennis van oud- en nieuwkomers van de Nederlandse taal en de Nederlandse samenleving, namelijk participatie als instrument voor inburgering.

Het stellen van deze doelstelling is consistent met de keuze om de besteding van middelen onder het Fonds in de eerste plaats te richten op de integratie van nieuwkomers. Acties onder deze subprioriteit hebben tot doel om bij te dragen aan de ontwikkeling en inzet van participatie als instrument ten behoeve van inburgering. De combinatie met participatie wordt gezocht om de kans op slagen voor een inburgeringsexamen door inburgeraars te vergroten, en de *output* van inburgeringsprogramma's te verbeteren in termen van feitelijke kennis van de Nederlandse taal en samenleving. Tevens wordt met dit instrument een brug geslagen tussen inburgering en (vroegtijdige) actieve deelname van immigranten aan de samenleving, en het gastland actief betrokken bij het integratieproces van nieuwkomers. Dit sluit aan bij het *Deltaplan Inburgering* van het huidige kabinet.

Doelgroep

Acties onder deze doelstelling richten zich primair op de doelgroepen "nieuwkomers" en "oudkomers" zoals neergelegd in de wet inburgering. De eerste groep omvat vreemdelingen- dat wil zeggen personen met een niet-Nederlandse nationaliteit- in de leeftijd tussen 18 en 65 jaar die na 1 januari 2007 voor een niet-tijdelijk doel in Nederland zijn toegelaten dan wel voor 1 januari 2007 reeds inburgeringsplichtig waren.

De tweede groep zijn vreemdelingen in dezelfde leeftijdscategorie die voor 1 januari 2007 reeds in Nederland woonden, maar geen acht jaren tijdens de leerplichtige leeftijd in Nederland hebben gewoond en evenmin over diploma's beschikken waaruit blijkt dat zij voldoende kennis hebben van de Nederlandse taal en samenleving. Beide groepen vallen onder de definitie van "nieuwkomers" binnen het EIF.

Personen die de status van vluchteling hebben (art 29(1)(a) Vw), in het bezit zijn van een verblijfstitel op andere gronden van internationale bescherming (art. 29(1)(b) Vw), of een asielaanvraag hebben ingediend waarover nog geen definitieve beslissing is genomen, vallen buiten de doelgroep van deze acties.

Deze doelstelling omvat acties welke onder verschillende prioriteiten zoals geïdentificeerd in de strategische richtsnoeren kan worden geschaard.

In het bijzonder zullen overeenkomstig deze doelstelling acties in aanmerking komen voor financiering met betrekking tot:

- de ontwikkeling en/of tenuitvoerlegging van inburgeringsprogramma's met een duaal karakter. Deze programma's combineren een inburgeringscursus met een arbeidsplaats, vrijwilligerswerk, re-integratie van inburgeraars met een uitkering op de arbeidsmarkt, ondernemerschap, een (beroeps)opleiding, of opvoedingsondersteuning. Dit betreft een actie welke op basis van prioriteit 3 van de strategische richtsnoeren in aanmerking kan komen voor co-financiering van 75%.
- de ontwikkeling en/of tenuitvoerlegging van *taalgids* programma's. Deze programma's koppelen inburgeraars aan een taalgids, die op individuele basis ondersteuning biedt bij het leren en in de praktijk gebruiken van de Nederlandse taal, en met dit doel ondermeer samen met de inburgeraar activiteiten onderneemt, bijvoorbeeld op sportief of cultureel vlak.
- Voor wat betreft de ontwikkeling en/of tenuitvoerlegging van inburgeringsprogramma's met een duaal karakter, alsmede de ontwikkeling en/of tenuitvoerlegging van *taalgids* programma's wordt speciale voorkeur gegeven aan projecten die zich richten op vrouwen als specifieke doelgroep. Dergelijke projecten voor vrouwen als specifieke doelgroep vallen onder specifieke prioriteit 2 zoals vervat in de strategische richtsnoeren

b) Description of target(s) concerned and the indicator(s) used

targets:

- verbetering van de kennis van nieuwkomers van de Nederlandse taal en de Nederlandse samenleving
-
- verbetering van de *output* van inburgeringsprogramma's in termen van feitelijke kennis van de Nederlandse taal en samenleving
- stimulering van vroegtijdige actieve deelname aan de samenleving door nieuwkomers

indicatoren:

- aantal inburgeringsprogramma's met een duaal karakter
- aantal deelnemers aan inburgeringsprogramma's met een duaal karakter
- aantal taalgids programma's
- aantal inburgeraars gekoppeld aan een taalgids
- aantal vrouwelijke deelnemers aan een inburgeringsprogramma met een duaal karakter en een taalgids programma

c) If appropriate, indication which key actions are considered as implementing specific priorities under the chosen priority

De ontwikkeling en/of tenuitvoerlegging van inburgeringsprogramma's met een duaal karakter sluit aan bij specifieke prioriteit 3 zoals vervat in de strategische richtsnoeren. De overeenkomst met deze specifieke prioriteit betekent dat de VA kan overwegen om in de (co-)financiering van projecten de bijdrage van de Europese Gemeenschap te verhogen tot 75%.

Voor wat betreft de ontwikkeling en/of tenuitvoerlegging van inburgeringsprogramma's met een duaal karakter, alsmede de ontwikkeling en/of tenuitvoerlegging van *taalguides* programma's wordt speciale voorkeur gegeven aan projecten die zich richten op vrouwen als specifieke doelgroep. Dergelijke projecten voor vrouwen als specifieke doelgroep vallen onder specifieke prioriteit 2 zoals vervat in de strategische richtsnoeren. Derhalve kan de VA overwegen om in de co-financiering van dergelijke projecten de bijdrage van de Europese Gemeenschap te verhogen tot 75%.

Met betrekking tot de verhoging van de co-financiering van voornoemde projecten worden in de respectievelijke jaarplannen meer richtlijnen gegeven.

3.1.2 Doelstelling 1b; **Interculturele dialoog op lokaal- of wijkniveau gericht op duurzame contacten**

a) The objective(s) of the strategy and examples of key actions

Deze doelstelling richt zich op één bepaald aspect van één der hoofdoelstellingen van het nationale integratiebeleid "de verkleining van de economische, sociale en culturele afstand tussen allochtonen en autochtonen door het vergroten van hun gemeenschappelijke economische, sociale en culturele participatie", namelijk de bevordering van de dialoog op lokaal- of wijkniveau.

Integratie gebeurt op lokaal niveau. Speciale aandacht is daarom vereist voor achterstandswijken in stedelijke gebieden, waar de economische, sociale en culturele problematiek geassocieerd met integratie zich concentreert. Ook treden sociaal-culturele afstand en gerelateerde spanningen tussen bevolkingsgroepen hier het sterkst op de voorgrond.

Acties onder deze doelstelling hebben tot doel om bij te dragen aan een vermindering van deze afstand en spanningen door het vergroten van wederzijds begrip, wederzijdse acceptatie en kennis over cultuur en achtergrond tussen verschillende groepen door mensen met elkaar in contact te brengen. Dit zal gebeuren door bevordering van intercultureel dialoog op lokaal niveau gericht op gezamenlijke activiteiten die duurzame contacten teweegbrengen. Dit sluit aan bij het *Actieplan Krachtwijken* van het huidige kabinet, en de bestaande subsidieregeling *Ruimte voor Contact*.

Acties onder deze doelstelling hebben ook tot doel om het concept van actief burgerschap actief uit te dragen en in praktijk te brengen. Betrokkenheid, samenwerking tussen burgers, het activerend vermogen van mensen, en eigen verantwoordelijkheid voor de vormgeving van de directe sociale omgeving alsmede de samenleving in bredere zin, dat is actief burgerschap. Burgerschap spreekt mensen aan als deelhebber van de samenleving ongeacht waar men vandaan

komt, hoe men wil leven en wat men gelooft. Actief benadrukt dat het niet gaat om abstracte beginselen, maar om een levende praktijk. Voor burgerschap en burgerschapspraktijken zijn vaardigheden en competenties nodig. Die moeten worden geleerd en overgedragen. Onderwijs is hiervoor een belangrijk vehikel. Maar ook voorzieningen voor opvoedingsondersteuning, maatschappelijke activering, (maatschappelijke) stages, wijkwerk en reclassering kunnen hieraan bijdragen.

Doelgroep

Acties onder deze doelstelling richten zich (op lokaal niveau) op de samenleving als geheel, en betrekken het gastland bij het integratieproces van immigranten cfm. artikel 2.2. van het EIF besluit. Zij hebben als uitgangspunt dat integratie een proces is van wederzijdse aanpassing tussen immigranten en de autochtone bevolking.

In het bijzonder zullen overeenkomstig deze doelstelling acties in aanmerking komen voor financiering die op lokaal of wijkniveau, en door middel van duurzame gezamenlijke activiteiten, sociale cohesie bevorderen door:

- generalisaties over en binnen verschillende bevolkingsgroepen (“wij-zij-denken”) te doorbreken. Dit is vooral van belang waar zulke generalisaties bijdragen aan afnemende interetnische contacten, (zelfgekozen) isolement, discriminatie of vijandigheid en polarisatie in de samenleving.
- acceptatie te faciliteren van de islam als religie in onze samenleving met een positie en behandeling die gelijk is aan die van de vele andere religieuze en levensbeschouwelijke (ook niet-religieuze) stromingen, en negatieve beeldvorming over moslims in de samenleving te verminderen.
- actief burgerschap te stimuleren.

Er wordt uitdrukkelijk ingezet op een interculturele dialoog op basis van gezamenlijke activiteiten die duurzame contacten teweegbrengen, en niet op debatten, omdat de ervaring leert dat debatten eerder polariserend werken dan depolariserend. Vereisten met betrekking tot deze gezamenlijke activiteiten zijn dat ze immigranten en autochtonen met elkaar in contact brengen, duurzaam van aard zijn, en uitgaan van gedeelde interesses en belangen. Voorbeelden van gedeelde interesses en belangen zijn de schoolprestaties en buitenschoolse activiteiten van kinderen, veiligheid in de wijk, recreatievoorzieningen in de wijk, een schone leefomgeving, *etcetera*. Er gaat een voorkeur uit naar acties met een overkoepelend karakter die ingrijpen op meerdere wijken, en waarbij zowel lokale overheden en maatschappelijke instellingen als bedrijven en woningcorporaties zijn betrokken.

Voorts zullen in aanmerking komen voor financiering acties met betrekking tot:

- het vergroten van interculturele vaardigheden en/of vaardigheden in het oplossen van conflicten met een intercultureel, interreligieus of interetnisch karakter van professionals en vrijwilligers van maatschappelijke organisaties werkzaam op lokaal niveau door middel van training
- onderzoek naar initiatieven betreffende de interculturele dialoog op lokaal niveau in het buitenland die aantoonbaar werken

b) Description of target(s) concerned and the indicator(s) used

targets:

- verkleining van de sociale en culturele afstand tussen allochtonen en autochtonen
- stimulering van interculturele dialoog en interactie op lokaal/wijk niveau
- voorzien in duurzame gezamenlijke activiteiten van allochtonen en autochtonen
- verspreiding en in praktijkbrenging van het concept van actief burgerschap

indicatoren:

- aantal gezamenlijke activiteiten gespecificeerd naar thema (school, buitenschoolse activiteiten, sport, recreatie, veiligheid, schone leefomgeving, *etcetera*)
- aantal deelnemers aan gezamenlijke activiteiten
- aantal trainingen
- aantal deelnemers aan trainingen
- 1 onderzoek

c) If appropriate, indication which key actions are considered as implementing specific priorities under the chosen priority

Deze doelstelling sluit aan bij specifieke prioriteiten 4 en 5 zoals vervat in de strategische richtsnoeren. De overeenkomst met deze specifieke prioriteiten betekent dat de VA kan overwegen om in de (co-)financiering van projecten de bijdrage van de Europese Gemeenschap te verhogen tot 75%. Met betrekking tot de verhoging van de co-financiering van voornoemde projecten worden in de respectievelijke jaarplannen meer richtlijnen gegeven.

3.2. Prioriteit 2; **Ontwikkeling van indicatoren en evaluatiemethoden om de vooruitgang te meten, beleidsmaatregelen bij te stellen en de coördinatie van vergelijkend leren te vergemakkelijken**

a) The objective(s) of the strategy and examples of key actions

Deze doelstelling richt zich op één bepaald aspect van één der hoofdoelstellingen van het nationale integratiebeleid “de verkleining van de economische, sociale en culturele afstand tussen allochtonen en autochtonen door het vergroten van hun gemeenschappelijke economische, sociale en culturele participatie”, namelijk de verbetering van de evaluatie van effecten van beleid en verdere ontwikkeling van methodologie en indicatoren voor dit doel

Het evalueren van interventies op het gebied van integratie is van belang voor het verkrijgen van een beeld van de vooruitgang van integratie, voor de bepaling van de effectiviteit van beleid, en voor de bijstelling van beleid waar nodig. Dergelijke evaluaties zijn echter aan verschillende beperkingen onderhevig. Daadwerkelijke effecten op de integratie doen zich vaak slechts op de lange termijn voor en zijn afhankelijk van een veelheid van factoren, en zijn mede daardoor moeilijk meetbaar en moeilijk (rechtstreeks) toe te schrijven aan beleid. Dit geldt met name voor sociale en culturele integratie.

Indicatoren voor economische integratie, zoals het verschil in arbeidsparticipatie en opleidingsniveau tussen immigrantengroepen en autochtonen, zijn relatief makkelijk meetbaar en geven over het algemeen een helder beeld van waar (meer) interventies door de overheid nodig

zijn. Indicatoren voor sociale en culturele integratie zijn minder ontwikkeld. Hetzelfde geldt voor methodologie voor het meten en evalueren van beleid dat ingrijpt op dit terrein. Bovendien bestaan interventies hier vaak uit kleinschalige acties op lokaal niveau, waardoor een grondige evaluatie al gauw niet meer in verhouding staat tot de aard en omvang van de interventie. Dit wringt, daar beleidsinterventies in Nederland, net als in andere Europese landen, steeds uitdrukkelijker zijn gericht op sociale en culturele integratie om sociale cohesie in de samenleving te bevorderen.

Acties onder deze prioriteit hebben tot doel om te voorzien in de behoefte aan meer structurele en wetenschappelijk onderbouwde evaluatie van beleidsinterventies op het terrein van integratie. Hiermee wordt bijgedragen aan een verbetering in de kwaliteit van beleidsvorming en beleidsuitvoering.

Deze inzet sluit aan bij de doelstellingen van het EIF zoals genoemd onder b) en c) van artikel 3 van het integratiefonds. De ontwikkeling en implementatie van het integratieproces van nieuwkomers genoemd onder b) en de versterking van de capaciteit van lidstaten onder c) omvat immers ook sociale en culturele aspecten. Dit wordt onder meer expliciet onderkend in artikel 4 sub 2 e) en sub 3 b) en c).

Hoewel het ESF zich ook richt op de versterking van de sociale samenhang, wordt dit in artikel 2 van verordening 1081/2006, duidelijk beperkt tot de verbetering van de werkgelegenheids- en arbeidskansen en dus de economische integratie. De verwijzing naar sociale integratie in dit artikel duidt voorts op een ander begrip dan de sociale aspecten van de integratie van migranten. Sociale en culturele aspecten van integratie van derdelanders vormen derhalve geen expliciet onderdeel van het ESF waardoor enige gevaar bestaat voor een overlap van activiteiten. Er zijn bovendien in het operationeel programma van ESF voor 2007-2013 onder meer maatregelen opgenomen ter voorkoming van dubbele subsidiëring van projecten.

Doelgroep

Acties onder deze doelstelling richten zich direct op beleidsmedewerkers; de vergroting van de kennis inzake effectiviteit van maatregelen is immers bedoeld ter verbetering van het beleidsproces. Indirect is de doelgroep uiteraard de samenleving als geheel, inclusief nieuwkomers aangezien deze profiteren van kwalitatief beter onderbouwde integratiebeleid.

In het bijzonder zullen overeenkomstig deze prioriteit acties in aanmerking komen voor financiering die gericht zijn op:

- het ontwikkelen van nieuwe indicatoren waarmee de mate van sociale en culturele integratie van minderheden gemeten kan worden
- het ontwikkelen van methodologie voor de evaluatie van beleidsinterventies die tot doel hebben sociale cohesie te bevorderen of polarisatie in de samenleving te verminderen, waarbij voldaan wordt aan de volgende essentiële randvoorwaarden:
 - proportionaliteit tussen de kosten van evaluatieonderzoek en de kosten van de interventie
 - balans tussen wat wenselijk is vanuit methodologisch gezichtspunt en wat haalbaar is op praktische gronden

- oog voor mogelijke spanning tussen methodologische vereisten en de aard van beleidsinterventies (bijvoorbeeld: een voorstel om sommige scholen extra middelen te geven voor het bestrijden van prestatieachterstand bij leerlingen uit minderheidsgroepen, en andere scholen niet, is politiek en juridisch gezien moeilijk te verantwoorden, ook al is dit nog zo nodig om het effect van de inzet van die middelen vast te stellen)
- het tenuitvoerleggen van evaluatie van beleidsinterventies die tot doel hebben sociale cohesie te bevorderen of polarisatie in de samenleving te verminderen, waarbij voldaan wordt aan dezelfde genoemde randvoorwaarden.

b) Description of target(s) concerned and the indicator(s) used

targets:

- verbetering van de evaluatie van effecten van beleid op het gebied van integratie
- (verdere) ontwikkeling van indicatoren voor sociale en culturele integratie
- (verdere) ontwikkeling van evaluatiemethodologie

indicatoren:

- aantal onderzoeken
- aantal evaluaties van beleidsinterventies

c) If appropriate, indication which key actions are considered as implementing specific priorities under the chosen priority

n.v.t

3.3. Prioriteit 3; **Beleidscapaciteitsopbouw, coördinatie en bevordering van interculturele vaardigheden in de lidstaten op de diverse bestuursniveaus**

a) The objective(s) of the strategy and examples of key actions

Deze prioriteit houdt verband met beide hoofdoelstellingen van het nationale integratiebeleid en ziet met name op de subdoelstelling “Ontwikkeling van een gemeenschappelijke beleidsagenda met gemeenten”.

Integratie gebeurt op lokaal niveau. Het primaat van de uitvoering van integratiebeleid ligt derhalve op het niveau van de gemeenten die in deze tenuitvoerlegging een grote mate van autonomie hebben. De Rijksoverheid ondersteunt de gemeenten in het kader van het Lokale Integratiebeleid (LIB), en is verantwoordelijk voor de stroomlijning van het integratiebeleid en de coördinatie en informatie-uitwisseling tussen relevante overheidsdiensten op de verschillende bestuursniveaus.

Consistentie binnen en tussen de verschillende bestuurslagen is gewenst om te komen tot een coherent uitvoeringsbeleid van Rijk en gemeenten. De afgelopen jaren sluiten de visie en beleidsprioriteiten van Rijksoverheid en gemeenten echter niet altijd goed op elkaar aan. Om deze reden is een grotere mate van stroomlijning gewenst. Ook is er behoefte aan de totstandkoming van een gemeenschappelijke visie en gemeenschappelijke beleidsagenda van

Rijksoverheid en gemeenten op het terrein van integratie, in afstemming met het provinciale niveau, en met inachtneming van de noodzaak van maatwerk afgestemd op specifieke aspecten en problemen in de lokale context.

Acties onder deze prioriteit hebben tot doel om te voorzien in de behoefte aan een betere stroomlijning van beleid tussen de verschillende bestuurslagen, en de totstandkoming van een gemeenschappelijke visie en beleidsagenda. Hiermee wordt bijgedragen aan een verbetering in de kwaliteit van beleidsvorming en beleidsuitvoering. Om dit doel te bewerkstelligen is er ondermeer behoefte aan versterking van capaciteit op het niveau van de Rijksoverheid, waarin zal worden voorzien door middel van ondersteuning uit dit Fonds.

Acties onder deze prioriteit hebben ook tot doel om de totstandkoming en/of tenuitvoerlegging van diversiteitsbeleid op lokaal niveau te bevorderen. Overheidsinstanties op alle bestuursniveaus moeten putten uit een diverser wordend arbeidsmarktpotentieel op een steeds krappere wordende arbeidsmarkt. Bovendien moeten overheden vele gezichtspunten en belangen afwegen bij de vormgeving van beleid. Een heterogene samenstelling van het apparaat, ook op beleids- en managementniveau, helpt bij het erkennen van verschillende belangen en wensen. Op Rijksniveau is de basis gelegd voor een breed diversiteitsbeleid. Extra inzet is vereist voor de totstandkoming danwel tenuitvoerlegging van lokaal diversiteitsbeleid. Hierop aansluitend is het van belang dat aandacht wordt besteed aan de vergroting van interculturele vaardigheden van bestuurders, ambtenaren en andere professionals op lokaal niveau, werkzaam voor gemeenten én uitvoeringsinstanties.

In het bijzonder zullen overeenkomstig deze prioriteit acties in aanmerking komen voor financiering die zich richten op:

- het verzorgen en structureren van de coördinatie, afstemming en informatie-uitwisseling aangaande integratiebeleid tussen de verschillende bestuursniveaus in het kader van het LIB
- het formuleren van een gemeenschappelijke visie op integratie tussen Rijksoverheid en gemeenten
- het vaststellen en ondersteunen van de tenuitvoerlegging van een gemeenschappelijke beleidsagenda bestaande uit prioriteiten en een meerjarig programma van acties en maatregelen op het terrein van integratie
- het bevorderen van diversiteitsbeleid op lokaal niveau door middel van trainingen of leergangen
- het vergroten van interculturele vaardigheden van bestuurders, ambtenaren en andere professionals werkzaam voor gemeenten en uitvoeringsinstanties door middel van trainingen

b) Description of target(s) concerned and the indicator(s) used

targets:

- verbetering van de coherentie van visie, beleidsprioriteiten en uitvoeringsinstrumenten op het terrein van integratie tussen Rijksoverheid en gemeenten in afstemming met het provinciale niveau
- verbetering van de afbakening en definitie van taken en verantwoordelijkheden van Rijk en gemeenten op het terrein van integratie

- geleidelijke toename van het aantal gemeenten met een lokaal beleid dat in overeenstemming is met de gemeenschappelijke visie op integratie
- versterking van de capaciteit van de Rijksoverheid voor het ondersteunen van gemeenten in de ontwikkeling en uitvoering van integratiebeleid, en het ontwikkelen en tenuitvoerleggen van een gemeenschappelijke visie en beleidsagenda
- ontwikkeling en verbetering van lokaal diversiteitsbeleid
- vergroting van interculturele vaardigheden binnen bestuur en uitvoering op lokaal niveau

indicatoren:

- aantal bijeenkomsten van de Rijksoverheid met gemeenten en/of provinciën
- 2 strategische documenten:
 - 1 gemeenschappelijke visie
 - 1 gemeenschappelijke beleidsagenda
- aantal gemeenten dat is ondersteund in de tenuitvoerlegging van lokaal beleid in overeenstemming met de gemeenschappelijke visie en beleidsagenda
- aantal trainingen/leergangen met betrekking tot diversiteitsbeleid
- aantal trainingen met betrekking tot interculturele vaardigheden

c) If appropriate, indication which key actions are considered as implementing specific priorities under the chosen priority

n.v.t.

Doelgroep

Acties onder deze doelstelling richten zich direct op medewerkers van het Rijk en gemeenten. Indirect is de doelgroep uiteraard de samenleving als geheel, inclusief nieuwkomers aangezien deze profiteren van kwalitatief beter gecoördineerd integratiebeleid.

3.4. Prioriteit 4; **Uitwisseling van ervaringen, goede methoden en informatie inzake integratie tussen de lidstaten**

a) The objective(s) of the strategy and examples of key actions

Deze prioriteit houdt verband met beide hoofdoelstellingen van het nationale integratiebeleid en ziet met name op de subdoelstelling “Bevordering van internationale uitwisseling van informatie, kennis, beleid en goede praktijken aangaande het verkleinen van de economische, sociale en culturele afstand tussen allochtonen en autochtonen alsmede inburgering, de verkenning van mogelijkheden tot internationale samenwerking, met landen binnen en buiten de Europese Unie op zowel bilaterale als multilaterale basis, en versterking van capaciteit om deze doelstelling te bewerkstelligen

In de ontwikkeling en tenuitvoerlegging van nationaal integratiebeleid is internationale uitwisseling op het terrein van integratie van toenemend belang. Enerzijds kunnen problemen met betrekking tot de integratie van minderheden en daaraan gerelateerd beleid van één land van invloed zijn op andere landen, met name binnen de Europese Unie dat gekenmerkt wordt door

vrij verkeer van personen. Anderzijds vertonen deze problemen vaak overeenkomsten in verschillende landen hetgeen betekent dat deze landen van elkaar kunnen leren in het formuleren van oplossingen.

Acties onder deze prioriteit hebben tot doel om internationale uitwisseling aangaande integratiebeleid tussen Nederland en andere landen op zowel bilaterale als multilaterale basis te bevorderen. Hierbij wordt ingezet op uitwisseling van informatie, kennis, beleid en goede praktijken met andere Lidstaten, maar ook met landen buiten de Europese Unie omdat dit voorbeelden van succesvol beleid kan opleveren die het debat en de beleidsvorming met betrekking tot integratie in Nederland en Europa kunnen verrijken. Tevens wordt ingezet op uitwisseling met internationale instellingen en buitenlandse niet-gouvernementele organisaties. Het verkennen van mogelijkheden tot internationale samenwerking is een logisch complement van deze uitwisselingen. Om dit doel te bewerkstelligen is er ondermeer behoefte aan versterking van capaciteit op het niveau van de centrale overheid, waarin zal worden voorzien door middel van ondersteuning uit dit Fonds.

Overeenkomstig de strategische richtsnoeren zal in de tenuitvoerlegging van deze prioriteit ondermeer aandacht worden besteed aan integratie als onderdeel van het beleid inzake economische migratie, aan verwerving van kennis van de taal, geschiedenis, en instellingen van het gastland door immigranten, en aan respect voor de fundamentele waarden van de Europese Unie.

Doelgroep

Acties onder deze doelstelling richten zich direct op beleidsmedewerkers (lokaal en nationaal), alsmede migrantenvertegenwoordigers; de uitwisseling van informatie is immers voor een groot deel gericht op de vergroting van de kennis inzake effectiviteit van maatregelen ter verbetering van integratiebeleid en maatregelen. Indirect is de doelgroep uiteraard de samenleving als geheel, inclusief nieuwkomers, aangezien deze profiteren van kwalitatief beter integratiebeleid.

In het bijzonder zullen overeenkomstig deze prioriteit acties in aanmerking komen voor financiering die zich richten op:

- het ontwikkelen en instandhouden van banden met centrale dan wel lokale autoriteiten van andere landen aangaande integratie(beleid) door middel van diverse activiteiten, zoals bijvoorbeeld het aangaan van bilaterale of multilaterale uitwisseling op specifieke onderwerpen zoals een wijkgerichte aanpak, inburgering, of de bevordering van de interreligieuze en interculturele dialoog met een incidenteel danwel structureel karakter op ambtelijk danwel politiek niveau, het organiseren en/of bijwonen van internationale conferenties en seminars, en het beantwoorden en/of uitvaardigen van enquêtes
- het verzorgen en structureren van een goede informatievoorziening over integratie en gerelateerd beleid in Nederland aan andere landen, internationale instellingen, en buitenlandse/internationale niet-gouvernementele organisaties (NGOs) mede in verband met internationaal vergelijkende studies
- het verzorgen en structureren van vergaring van kennis over integratie en gerelateerd beleid in andere landen ten behoeve van de ontwikkeling en tenuitvoerlegging van integratiebeleid in Nederland
- het opzetten van transnationale platforms voor interreligieuze en interculturele dialoog.

b) Description of target(s) concerned and the indicator(s) used

targets:

- bevordering van internationale uitwisseling van informatie, kennis, beleid en goede praktijken
- verkenning van mogelijkheden tot internationale samenwerking
- versterking van de capaciteit van de Rijksoverheid voor het aangaan van internationale uitwisseling en samenwerking

indicatoren:

- aantal bilaterale en multilaterale uitwisselingen
- aantal beantwoorde en uitgevaardigde enquêtes
- aantal bijgewoonde en georganiseerde conferenties en seminars
- aantal landen, internationale instellingen en buitenlandse/internationale NGOs voorzien van informatie

c) If appropriate, indication which key actions are considered as implementing specific priorities under the chosen priority

n.v.t.

4. VERENIGBAARHEID MET ANDERE INSTRUMENTEN

An indication of how this strategy is compatible with other regional, national and Community Instruments

De strategie zoals uitgezet onder de vier bovengenoemde prioriteiten komt overeen met en is complementair aan relevant beleid, wet- en regelgeving betreffende integratie op nationaal- en Gemeenschapsniveau. De Verantwoordelijke Autoriteit en de strategische partners (**paragraaf 7.2**) waarborgen voortdurend deze overeenkomst en complementariteit, en beschikken tezamen over de benodigde kennis om deze functie te vervullen.

De doelgroep van dit Fonds is nauwkeurig beschreven in deze strategie en afgeschermd van die van het Europees Vluchtelingen Fonds (EVF) (**paragraaf 4**). De verantwoordelijke instanties van het EVF en Europees Sociaal Fonds (ESF) en andere departementen met zicht op overige communautaire fondsen van belang op nationaal, gemeentelijk en regionaal niveau, hebben zitting in de jaarlijks bijeenkomende Stuurgroep (**paragraaf 7.2**) die de scheiding en complementariteit tussen het EIF en andere communautaire fondsen verzekert.

De Verantwoordelijke Autoriteit is tevens primair verantwoordelijk voor de ontwikkeling en tenuitvoerlegging van het integratiebeleid in Nederland en garandeert toetsing van deze strategie daaraan. Structureel overleg en consultatie met strategische partners op gemeentelijk niveau en in het veld zorgt voor nadere borging van overeenkomst met beleid en regelgeving op lokaal niveau.

5.KADER VOOR DE UITVOERING VAN DE STRATEGIE

5.1. Doelgroep voor projecten

Onderdanen van derde landen, die niet de Nederlandse nationaliteit of de nationaliteit van een andere EU Lidstaat bezitten, en die in het bezit zijn van of in aanmerking komen voor een geldige verblijfsvergunning in Nederland, inclusief onderdanen van derde landen die zich op het grondgebied van een derde land bevinden en voldoen aan voorwaarden onder de Wet Inburgering Buitenland conform Artikel 1 lid 2 van de Raadsbeschikking.

Personen die de status van vluchteling hebben (art 29(1)(a) Vw), in het bezit zijn van een verblijfstitel op andere gronden van internationale bescherming (art. 29(1)(b) Vw), of een asielaanvraag hebben ingediend waarover nog geen definitieve beslissing is genomen, vallen buiten de doelgroep conform Artikel 1 lid 3 van de Raadsbeschikking.

In sectie 1 staan enige algemene opmerkingen ten aanzien van de vraag hoe de doelgroep van het EIF zich verhoudt tot de doelgroep van het nationale integratie- en inburgeringsbeleid. Hiernaast is per prioriteit de doelgroep aangegeven.

5.2. Criteria voor verhoging van de bijdrage van de EG door de VA

De VA is bevoegd om per geval te bepalen of een project in aanmerking komt voor een procentueel hogere bijdrage van de Europese Gemeenschap uit het Fonds. Verhoging van deze bijdrage betekent dat het percentage co-financiering dat uit overige publieke of private fondsen gewonnen moet worden voor een project evenredig kleiner is. Als onderdeel van de (co)financiering van een project kan de bijdrage van de EG worden verhoogd tot maximaal 75%.

Alleen projecten die vallen onder specifieke inhoudelijke prioriteiten komen in aanmerking voor verhoging van de bijdrage van de EG. Welke prioriteiten dat zijn is per geval aangegeven in **paragraaf 3**.

Bij de afweging of een project in aanmerking komt voor een dergelijke verhoging houdt de VA voorts rekening met de volgende factoren:

- a) innovatief gehalte en toegevoegde waarde van het project ten opzichte van bestaand nationaal beleid
- b) toepasbaarheid van het project, of de uitkomst daarvan, als model of *best practice* in andere landen, met name binnen de EU

In geval de indiener van een aanvraag, die valt onder een van de genoemde specifieke prioriteiten, in aanmerking wil komen voor een procentueel hogere bijdrage van de EG, moet dit uitdrukkelijk in de aanvraag worden vermeld, en nader worden gemotiveerd of het project aan een of meerdere van deze factoren voldoet.

In het bijzonder moet de indiener, die meent te kunnen voldoen aan de criteria voor 75% financiering, 2 projectvoorstellen indienen:

- een basisvoorstel, met maximaal 50% financiering vanuit het EIF
- een projectvoorstel dat bestaat uit het basisvoorstel + additionele activiteiten, met maximaal 75% financiering vanuit het EIF.

In beide voorstellen moet de cofinanciering uit nationale bron in absolute zin gelijk zijn. Er moeten twee begrotingen worden ingediend, die beiden aan alle financiële vereisten voldoen.

Voorbeeld

Een organisatie dient 2 projectvoorstellen in die binnen een specifieke prioriteit vallen.

Projectvoorstel 1		Projectvoorstel 2	
Activiteit	kosten	activiteit	kosten
Ontwikkeling methodiek	150.000	Ontw methodi	150.000
		Congressenreeks	25.000
		Ontw lesmateriaal	125.000
	Financiering		Financiering
EIF	75.000 (50%)	EIF	225.000 (75%)
Nationaal	75.000 (50%)	Nationaal	75.000 (25%)
totaal	150.000	totaal	300.000

De genoemde additionele activiteiten moeten betrekking hebben op één of beide van de bovenstaande afwegingscriteria a) en b).

Een algemene bepalende factor in de afweging van de VA om cofinanciering uit het Fonds van méér dan 50% toe te kennen, die ten dele los staat van de individuele kwaliteiten van een subsidieaanvraag, is de verhouding tussen het aantal en de kwaliteit van de totale jaarlijkse subsidieaanvragen. Immers, iedere verhoging van de bijdrage van de EG betekent een geringere spreiding van de beschikbare middelen voor dat jaar.

7. FRAMEWORK FOR IMPLEMENTATION OF THE STRATEGY

7.1. The publication of the programme;

- 1 Aankondiging en verwijzing naar meerjarenprogramma in informatiefolder voor projectorganisaties en gemeenten verzonden per post
- 2 Aankondiging en verwijzing naar meerjarenprogramma in voorlichtingsbijeenkomst voor projectorganisaties en gemeenten

- 3 Verspreiding meerjarenprogramma, jaarprogramma's en *call for tender* via nationale website, speciaal ontwikkeld voor het Europees Integratie Fonds, alsmede op andere nationale websites die integratie betreffen
- 4 Publicatie *call for tender* in de Staatscourant
- 5 Verwittiging van publicatie *call for tender* per post van organisaties en gemeenten met verwijzing naar website

7.2. The approach chosen to implement the principle of partnership.

- 1 Stuurgroep, die jaarlijks bijeenkomt om de lijst van geselecteerde projecten te bepalen ter voordracht aan de Verantwoordelijke Autoriteit, bestaande uit de Verantwoordelijk Autoriteit van het Europees Integratie Fonds, het departement verantwoordelijk voor het beheer van de bijstandsverlening uit het Europees Sociaal Fonds, de Verantwoordelijke Autoriteit van het Europees Vluchtelingenfonds, en andere departementen van de Rijksoverheid betrokken bij (onderdelen van) de ontwikkeling en uitvoering van nationaal beleid betreffende de integratie van minderheden.
- 2 Consultatie van een selectie van projectorganisaties, minderhedenorganisaties, gemeenten, het InterProvinciaal Overleg (IPO), en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) bij het opstellen van het meerjarenprogramma, inclusief eventuele herziening daarvan, en het opstellen van de jaarprogramma's.

8. INDICATIVE FINANCING PLAN

8.1 Community Contribution

Multiannual Programme - Draft Financial Plan

Table 1: Community Contribution

Member State: Nederland

Fund: Europees Integratie Fonds

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	TOTAL
Priority 1	1.327.905	1.505.224	1.567.260	1.876.290	2.482.680	3.267.240	3.677.160	15.703.759
Priority 2			300.000	150.000	150.000			600.000
Priority 3			150.000	150.000	150.000	150.000	150.000	900.000
Priority 4	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000	75.000	525.000
Technical assistance	143.498	156.845	189.740	201.710	150.320	176.760	193.840	1.212.714
TOTAL	1.621.403	1.812.069	2.282.000	2.453.000	3.008.000	3.669.000	4.096.000	18.941.473

Comments on the figures:

De bedragen voor 2007 zijn zeker.

De bedragen voor 2008 zijn onder voorbehoud van goedkeuring van de EU-begroting.

Voor de bedragen vanaf 2009 is uitgegaan van extrapolaties van de Europese Commissie, die voorlopig van aard zijn. De bedragen voor 2009 e.v. kunnen derhalve zowel naar boven als naar beneden afwijken.

8.2 Overall financing plan

Multiannual Programme - Draft Financial Plan

Table 2: Overall Financing Plan
Member State: Nederland
Fund: Europees Integratie Fonds

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	TOTAL
Community contribution	1.477.905	1.655.224	2.092.260	2.251.290	2.857.680	3.492.240	3.902.160	17.728.759
Public co-financing	1.182.324	1.324.179	1.673.808	1.801.032	2.286.144	2.793.792	3.121.728	14.183.007
Privateco-financing	295.581	331.045	418.452	450.258	571.536	698.448	780.432	3.545.752
TOTAL	2.955.810	3.310.448	4.184.520	4.502.580	5.715.360	6.984.480	7.804.320	35.457.518
% Community contribution	50	50	50	50	50	50	50	50

Comments on the figures/trends:

Er is uitgegaan van de jaarlijkse totale bijdrage van de Europese Gemeenschap minus de technische bijstand. Voor specificering van de technische bijstand op jaarbasis zie **paragraaf 8.1**.

Voor specificering van de bijdrage van de Europese Gemeenschap per prioriteit zie **paragraaf 8.1**.

Voor de bedragen vanaf 2009 is uitgegaan van extrapolaties van de Europese Commissie, die voorlopig van aard zijn. De bedragen voor 2009 e.v. kunnen derhalve zowel naar boven als naar beneden afwijken.

De genoemde bedragen publieke en private co-financiering berusten op schattingen. De verhouding tussen deze bedragen hangt af van subsidieaanvragen en kunnen derhalve zowel naar boven als naar beneden afwijken.

Het genoemde percentage Gemeenschapsbijdrage berust eveneens op een schatting want hangt af van de subsidieaanvragen, en in gevallen van de beslissing van de Verantwoordelijke autoriteit dit percentage te verhogen (zie **paragraaf 5**).

[signature of the responsible person]

Bijlage I

Nationaliteiten ⇄ ↗	Onderwerpen ↓ ↗ Leeftijd ↑ ↗ Perioden ⇄ ↗	Mannen en vrouwen Totaal alle leeftijden aantal
Totaal nationaliteiten	2007	16 357 992
	2008	16 405 399
Niet-Nederlands	2007	681 932
	2008	688 375
Totaal Afrika	2007	108 801
	2008	102 606
Totaal Amerika	2007	40 461
	2008	39 866
Totaal Azië	2007	73 498
	2008	75 249
Europese Unie (exclusief Nederland)	2007	244 918
	2008	262 964

Afghaans	2007	3 810
	2008	3 550
Algerijns	2007	800
	2008	782
Amerikaans	2007	14 641
	2008	14 544
Angolees	2007	746
	2008	701
Burger Antigua en Barbuda	2007	-
	2008	-
Argentijns	2007	571
	2008	538
Bahamaans	2007	10
	2008	11
Bahreins	2007	7
	2008	7
Barbadaans	2007	17
	2008	14
Belizaans	2007	10
	2008	6
Bengalees	2007	409
	2008	375
Benins	2007	84
	2008	89
Bhutaans	2007	44
	2008	51
Boliviaans	2007	226
	2008	227
Botswaans	2007	29
	2008	35
Braziliaans	2007	4 209
	2008	4 484
Bruneis	2007	32
	2008	34
Burkinees	2007	154
	2008	139
Burundisch	2007	294
	2008	375
Cambodjaans	2007	95
	2008	92
Canadees	2007	3 324
	2008	3 391
Centraal-Afrikaans	2007	5
	2008	5
Chileens	2007	1 068

	2008	914
Chinees	2007	15 266
	2008	16 210
Colombiaans	2007	2 063
	2008	2 027
Comorees	2007	1
	2008	2
Congolees	2007	512
	2008	506
Congolees (Democratische Republiek)	2007	1 011
	2008	946
Costa Ricaans	2007	168
	2008	161
Cubaans	2007	623
	2008	599
Djiboutiaans	2007	26
	2008	20
Burger Dominica	2007	11
	2008	11
Dominicaans	2007	1 223
	2008	1 196
Ecuadoraans	2007	730
	2008	711
Egyptisch	2007	2 729
	2008	2 562
Equatoriaal-Guinees	2007	2
	2008	3
Eritrees	2007	272
	2008	289
Ethiopisch	2007	1 256
	2008	1 263
Filippijns	2007	3 280
	2008	3 354
Gabonees	2007	36
	2008	35
Gambiaans	2007	243
	2008	243
Ghanees	2007	4 632
	2008	4 594
Grenadaans	2007	5
	2008	3
Guatemalaateeks	2007	110
	2008	115
Guinee-Bissaus	2007	37
	2008	37

Guinees	2007	333
	2008	324
Guyaans	2007	191
	2008	180
Haïtiaans	2007	117
	2008	110
Hondurees	2007	100
	2008	95
Indiaas	2007	5 381
	2008	6 409
Indonesisch	2007	11 389
	2008	11 422
Iraaks	2007	3 628
	2008	3 449
Iraans	2007	2 695
	2008	2 821
Israëlich	2007	1 597
	2008	1 498
Ivoriaans	2007	196
	2008	212
Jamaicaans	2007	144
	2008	136
Japans	2007	5 736
	2008	5 673
Jemenitisch	2007	71
	2008	73
Jordaans	2007	222
	2008	220
Kaapverdisch	2007	1 466
	2008	1 481
Kameroens	2007	764
	2008	745
Katarees	2007	2
	2008	-
Keniaans	2007	621
	2008	584
Koeweits	2007	27
	2008	18
Laotiaans	2007	27
	2008	26
Lesothaans	2007	20
	2008	18
Libanees	2007	349
	2008	365
Liberiaans	2007	321

	2008	305
Libisch	2007	133
	2008	138
Madagaskisch	2007	17
	2008	17
Malawisch	2007	32
	2008	36
Maledivisch	2007	8
	2008	5
Maleisisch	2007	1 372
	2008	1 449
Malinees	2007	54
	2008	55
Marokkaans	2007	80 518
	2008	74 869
Mauritaans	2007	42
	2008	34
Mauritiaans	2007	60
	2008	65
Mexicaans	2007	1 147
	2008	1 206
Mongools	2007	92
	2008	99
Mozambikaans	2007	70
	2008	65
Myanmarees	2007	36
	2008	39
Namibisch	2007	54
	2008	48
Nederlands	2007	15 676 060
	2008	15 717 024
Nepalees	2007	602
	2008	573
Nicaraguaans	2007	80
	2008	73
Nigerees	2007	65
	2008	73
Nigeriaans	2007	2 510
	2008	2 588
Noord-Koreaans	2007	7
	2008	6
Omanitisch	2007	85
	2008	77
Pakistaans	2007	3 042
	2008	3 135

Panamees	2007	78
	2008	67
Paraguayaans	2007	36
	2008	35
Peruaans	2007	986
	2008	1 005
Rwandeers	2007	213
	2008	203
Burger Saint Kitts en Nevis	2007	5
	2008	2
Salvadoraans	2007	58
	2008	59
Saoedi-Arabisch	2007	102
	2008	185
Burger Sao Tomé en Príncipe	2007	3
	2008	5
Senegalees	2007	282
	2008	278
Seychels	2007	8
	2008	4
Sierra Leoons	2007	487
	2008	485
Singaporees	2007	834
	2008	830
Sint Luciaans	2007	8
	2008	7
Burger Sint Vincent en de Grenadines	2007	6
	2008	7
Soedanees	2007	862
	2008	758
Somalisch	2007	1 175
	2008	1 112
Sri Lankaans	2007	1 474
	2008	1 400
Surinaams	2007	7 561
	2008	7 034
Swazisch	2007	19
	2008	12
Syrisch	2007	642
	2008	582
Taiwanees	2007	1 228
	2008	1 277
Tanzaniaans	2007	407
	2008	388
Thais	2007	5 504

	2008	5 622
Burger Timor Leste	2007	-
	2008	-
Togolees	2007	287
	2008	276
Burger Trinidad en Tobago	2007	89
	2008	75
Tsjadisch	2007	8
	2008	4
Tunesisch	2007	1 238
	2008	1 200
Ugandees	2007	408
	2008	374
Uruguayaans	2007	88
	2008	89
Venezolaans	2007	758
	2008	734
Burger Verenigde Arabische Emiraten	2007	5
	2008	5
Vietnamees	2007	2 623
	2008	2 453
Zambiaans	2007	199
	2008	140
Zimbabwaans	2007	195
	2008	219
Zuid-Afrikaans	2007	2 865
	2008	2 865
Zuid-Koreaans	2007	1 775
	2008	1 865

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Voorburg/Heerlen 14-8-2008